

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

**Durum Tahmin
AYÇİÇEĞİ
2021**

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

TARIMSAL EKONOMİ ve POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Durum ve Tahmin
AYÇIÇEĞİ
2021

Hazırlayan
Peruze BOZER

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
peruze.pinar@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 345

ISBN: 978-605-7599-38-4

©TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

KASIM/2021

İletişim:

Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen "2017 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması" na aittir.

(<http://www.tarimormaninsan.com/img/9-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/ikincilik-odulu-irfan-cimen.jpg>)

ÖNSÖZ

Enstitümüz araştırmacıları tarafından hazırlanan “Durum ve Tahmin” raporları; bir yandan temel bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyerek sektör paydaşlarını bu gelişmelerden zamanında ve doğru bir şekilde haberdar ederek bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu raporlarda dünya ve Türkiye’de; bitkisel ürünlerin bir önceki yıla ait üretim, kullanım, ihracat, ithalat, yılsonu stokları ve fiyatlarında ortaya çıkan gerçekleşmeler “Durum”; içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler “Tahmin”; bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Öngörü” adı altında sistematik olarak incelenmektedir.

Türkiye’de yağlı tohum üretiminin yetersizliğinin yanı sıra bitkisel yağ tüketim potansiyeli ve buna bağlı olarak her yıl ithalata ödenen döviz tutarları düşünöldüğünde; temel politikaların oluşturulmasında bu rapor önemli katkılar sağlayacaktır.

Raporu hazırlayan Sayın Peruze BOZER’e emeklerinden dolayı teşekkür eder, raporun sektör paydaşlarına faydalı olmasını dilerim.

Muhammed DURMUŐ

Enstitü Müdür V.

İÇİNDEKİLER

TABLO DİZİNİ.....	ii
ŞEKİL DİZİNİ.....	iii
ÖZET	iv
DÜNYADA DURUM: 2019/2020.....	1
DÜNYADA TAHMİN: 2020/2021	5
DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2021/2022.....	7
TÜRKİYE'DE DURUM: 2019/2020.....	8
TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2020/2021	14
TÜRKİYE'DE ÖNGÖRÜ: 2021/2022.....	16
TÜRKİYE'DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI.....	17
EK TABLOLAR	18
KAYNAKLAR.....	36

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı (milyon ton)	2
Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (Milyon ton)	3
Tablo 3. Türkiye Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı (bin ton)	9
Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (bin ton)	10
Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı	18
Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı.....	19
Ek Tablo 3. Dünyada Ayçiçeği Tohumunun Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton)	20
Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton)	21
Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar (Bin ton).....	22
Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)	22
Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (Ton).....	23
Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (000 \$)	24
Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (Ton).....	25
Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (000 \$)	26
Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (ton)	27
Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (000 \$)	27
Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (ton)	27
Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (000 \$)	28
Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (ton)	28
Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (000 \$)	28
Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (ton)	29
Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (000 \$)	29
Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (ton)	29
Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (000 \$)	29
Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Miktarı (ton)	30
Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Değeri (000 \$).....	31
Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küsperi İthalatı (ton).....	31
Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küsperi İthalatı (000 \$).....	31
Ek Tablo 25. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küsperi İhracatı (ton).....	32
Ek Tablo 26. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küsperi İhracatı (000 \$).....	32
Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibariyle Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi.....	32
Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayçiçeği Üretici Fiyatları (TL/Kg).....	33
Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayçiçek Yağı Tüketici Fiyatları (TL/Kg).....	33
Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi.....	34
Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi.....	35
Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği, soya ve ürünlerinin GTİP kodları.....	36

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (% , 2019/2020)	1
Şekil 2. Ülkelere Göre Ayçiçek Yağı Üretimi (% , 2019/2020).....	2
Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları (\$/ton).....	4
Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton).....	4
Şekil 5. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (milyon ton, 2020/2021)	5
Şekil 6. Ayçiçek Yağı Üretiminde Ülkeler ve Üretimi (milyon ton, 2020/2021).....	5
Şekil 7. İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretimi (bin ton, 2019)	8
Şekil 8. Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalatı (bin ton, 2019).....	11
Şekil 9. Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalatı (bin ton, 2019).....	11
Şekil 10. Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağı İhracatı (bin ton, 2019).....	12
Şekil 11. Türkiye'de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (TL/kg).....	12
Şekil 12. Dünya ve Türkiye'de Ayçiçeği Tohum Fiyatları (2019/2020)	13
Şekil 13. Dünya ve Türkiye'de Ayçiçek Yağı Fiyatları (2019/2020)	13
Şekil 14. Türkiye'de Ayçiçeği Ekim Alanları (% , 2020).....	14

ÖZET

Durum: 2019/20

- Dünyada 26 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapılmıştır.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %6,4 oranında artarak 53,9 milyon tona ulaşmıştır.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kıırma ve diğer kullanım) 53,7 milyon ton olmuştur.
- Dünya ayçiçeği ihracatı bir önceki sezona oranla %12,6 artarak 3,6 milyon tona ulaşmıştır.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoklarında bir önceki sezona oranla %0,6 oranında azalmıştır.
- Dünya ayçiçek yağı arzı 34,8 milyon ton, ihracatı ise 13,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatları bir önceki pazarlama yılına göre %10,3 oranında, ayçiçek yağı FOB fiyatları ise %10,6 oranında artmıştır.
- Türkiye’de 752 bin ha alanda 2,1 milyon ton ayçiçeği üretimi yapılmıştır, ayçiçeği verimi ortalama 279 kg/da’dır.
- Türkiye’nin toplam tohum ihtiyacının 4,9 milyon ton ve ihtiyacın %42’si yurtiçi üretimden karşılanmıştır.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatı 996 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatı ise 739 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tahmin: 2020/21

- Dünyada 27,3 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapıldığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %7,1 oranında azalarak 50 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kıırma ve diğer kullanım) 50 milyon ton olarak tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği ihracatının bir önceki sezona oranla %17,1 azalarak 3 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoklarının bir önceki sezona göre %3,1 oranında azaldığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı arzının 31,7 milyon ton, ihracatının ise 10,9 milyon ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatlarının bir önceki pazarlama yılına göre %63,6 oranında, ayçiçek yağı FOB fiyatlarının ise %69,9 oranında arttığı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’de 728 bin ha alanda 2 milyon ton ayçiçeği üretimi yapıldığı, ayçiçeği veriminin ise ortalama 284 kg/da olduğu tahmin edilmektedir.
- Türkiye’nin toplam tohum ihtiyacının 4,4 milyon ton ve tohum ihtiyacının %46’sını yurtiçi üretimden karşılandığı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının 783 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatının ise 642 bin ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Öngörü: 2021/22

- Dünya ayçiçeği ekim alanlarında bir önceki sezona göre %3,7, üretiminde ise %13,8 oranında artış olacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği üretimindeki en büyük artışın (%24,1) Ukrayna'da gerçekleşeceği öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı üretiminin bir önceki sezona oranla %14,6 artarak, 35,8 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının %28,8 oranında, ayçiçek yağı ihracatının ise %20,9 oranında artacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı tüketiminin %1 oranında azalacağı öngörülmektedir.
- Türkiye'de ayçiçeği üretiminin %14,7 oranında artarak 2,4 milyon ton olacağı öngörülmektedir.

DÜNYADA DURUM: 2019/2020

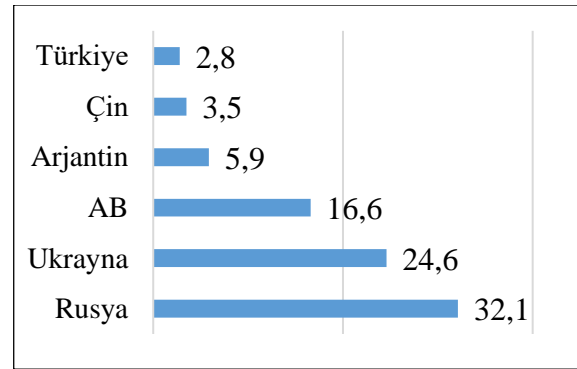
Ayçiçeği, yağ, küspe ve biyodizel amaçlı kullanımı ile önemli yağlı tohumlardan birisidir. Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun büyük bir kısmı yağ için işlenmekte, geri kalan kısmı ise çerezlik olarak tüketilmektedir.

Dünyada 2019/2020 pazarlama yılında toplam 580 milyon ton yağlı tohum üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %9,3'ünü ayçiçeği tohumu oluşturmuştur. 2019/2020 pazarlama yılında dünyada toplam 26 milyon ha alanda ayçiçeği ekimi yapılmıştır. Aynı sezonda talepte meydana gelen artış nedeniyle dünya ayçiçeği üretimi bir önceki sezona göre %6,4 oranında artarak, 53,9 milyon tona yükselmiştir (Ek Tablo 1).

Ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Rusya, Ukrayna, AB-28 ve Arjantin'de yapılmaktadır. Dünya ayçiçeği üretiminin %79,2'si bu ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. USDA verilerine göre 2019/2020 pazarlama yılında gerçekleştirilen toplam 53,9 milyon ton ayçiçeği üretiminin 16,5 milyon tonu Ukrayna, 15,3 milyon tonu Rusya, 9,4 milyon tonu AB ve 3,2 milyon tonu ise Arjantin tarafından sağlanmıştır. Bu sezonda Rusya, Ukrayna ve AB dünya ayçiçeği üretiminin %76,5'ini gerçekleştirmişlerdir (Ek Tablo 3).

2019/2020 pazarlama yılında Rusya'nın ayçiçeği üretimi bir önceki sezona oranla

%20,4 oranında, Ukrayna'nın üretimi %10 oranında artarken, söz konusu sezonda Arjantin'in üretimi %15,4, AB'nin ise %0,7 oranında azalmıştır (Ek Tablo 3). Üretimdeki düşüşün temel nedeni, Arjantin'in ayçiçeği ekim alanları ve veriminde gerçekleşen azalıştır. Nitekim, 2019/2020 pazarlama yılında Arjantin'de ayçiçeği ekim alanları %18,4 oranında azalmıştır. (USDA, 2021).

Şekil 1. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (% , 2019/2020)

Arjantin'de ayçiçeği hasadı Rusya ve Ukrayna'da arzın azalma periyodu ile aynı zamana denk gelmektedir. Bu nedenle, bu üç ülkenin bir üretim sezonu içerisinde ayçiçeği arzında sürekliliğin sağlanmasında önemli rol aldığı söylenebilir.

2019/2020 pazarlama yılında üretimde bir önceki sezona oranla (%6,44) ithalatta (%16,79) oranında gerçekleşen artışa karşılık, başlangıç stoğunda meydana gelen %10,27'lik azalış neticesinde, dünya ayçiçek tohumu arzındaki artış %6,18 ile sınırlı kalmış ve 59,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Ayçiçek Yağı Arzı Arttı

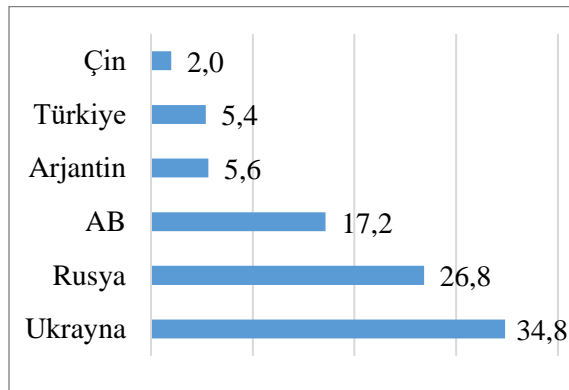
Ayçiçek yağı dünyada soya ve kanola yağından sonra kullanılan en önemli bitkisel yağdır. Dünyada 2019/2020 pazarlama yılında toplam 207 milyon ton bitkisel yağ üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %10,3'ünü ayçiçek yağı üretimi oluşturmuştur (Ek Tablo 2).

Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenmekte olup ortalama yağ verimi %43'tür. Geriye kalan küspesi ise hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı (milyon ton)

	2018/19	2019/20	2020/21 (Tahmin)	2021/22 (Öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2,697	2,420	2,434	2,357
Üretim	50,659	53,923	50,074	56,969
İthalat	2,943	3,437	2,866	3,683
Toplam Arz	56,299	59,78	55,374	63,009
KULLANIM				
İhracat	3,231	3,638	3,016	3,885
İşlenen (ezme)	46,573	49,515	45,781	52,341
Diğer Kullanım	4,075	4,193	4,220	4,173
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	2,420	2,434	2,357	2,610
Toplam Kullanım	56,299	59,78	55,374	63,009

Kaynak: USDA (Erişim tarihi: 14.09.2021)

Şekil 2. Ülkelere Göre Ayçiçek Yağı Üretimi (% 2019/2020)

2019/2020 pazarlama yılında ayçiçeği tohum üretiminin ve kırma kapasitesinin artmasıyla birlikte ayçiçek yağı üretimi de bir önceki sezona göre artmıştır. 2018/2019 sezonunda 31,6 milyon ton olarak gerçekleşen dünya toplam ayçiçek yağı arzı, 2019/2020 sezonunda, stoklardaki %16,3'lük düşüğe rağmen, ithalattaki %20,5'lik ve üretimdeki %8,3'lük artışa bağlı olarak, %10,3 oranında artarak 34,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo2).

Dünyada ayçiçeği üretiminde lider olan ülkeler ayçiçek yağı üretiminde de lider konumdadır. USDA verilerine göre 2019/2020 pazarlama yılında gerçekleşen 21,2 milyon ton ayçiçek yağı üretiminin 7,4 milyon tonu Ukrayna, 5,7 milyon tonu Rusya, 3,6 milyon tonu AB ve 1,2 milyon tonu Arjantin tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 4).

Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (Milyon ton)

	2018/19	2019/20	2020/21 (Tahmin)	2021/22 (Öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2,288	1,919	2,486	1,728
Üretim	19,619	21,241	19,278	22,098
İthalat	9,704	11,697	9,958	11,971
Toplam Arz	31,611	34,857	31,722	35,797
KULLANIM				
İhracat	11,503	13,134	10,947	13,238
Tüketim	18,189	19,237	19,047	20,549
- Endüstriyel Tüketim	938	948	948	1,013
- Gıda Tüketimi	17,177	18,206	18,021	19,453
- Yemlik Tüketim	74	83	78	83
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	1,919	2,486	1,728	2,01
Toplam Kullanım	31,611	34,857	31,722	35,797

Kaynak: USDA (Erişim tarihi: 14.09.2021)

Ayçiçeği Tohum ve Yağ İhracatı Arttı

Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı yağa oranla oldukça düşük düzeydedir. İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra yağ ihracatı olarak yapılmaktadır. Nitekim 2019/2020 pazarlama yılında üretilen ayçiçeği tohumunun %6,7'si ihraç edilmiştir (Tablo 1).

2019/2020 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ihracatı bir önceki sezona göre %12,6 oranında artarak 3,6 milyon ton olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracatın %75'i AB, Rusya Moldova ve Çin tarafından yapılmıştır. Dünya ayçiçeği üretiminde ön sıralarda yer alan Rusya ayçiçeği ihracatında ilk sırada yer alırken, üretimde lider olan Ukrayna ise ayçiçeği ihracatında 9. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu sezonda, ayçiçeği tohum ihracatındaki, lider ülkelerde gözlenen düşüslere rağmen Rusya'nın (%244,7) oranında gerçekleşen yüksek artışı dikkat çekicidir (Ek Tablo 3).

2019/2020 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ithalatı 3,4 milyon ton olup, ithalatta ilk sırada %34,3'lük payla Türkiye, ikinci

sırada ise %28,4'lük payla AB yer almaktadır.

Türkiye tohum ithalatı Mayıs 2019 tarihinde gümrük vergisinin sıfırlanmasına bağlı olarak 2018/2019 pazarlama yılında %42,6 oranında artışla 1,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2019/2020 pazarlama yılında ise Türkiye'nin ayçiçeği tohum ithalatı %5,6 oranında artarken aynı pazarlama yılında AB'nin ayçiçeği tohum ithalatı, bir önceki pazarlama yılına göre %76 oranında artmıştır (Ek Tablo 3).

Ayçiçek yağı, 2019/2020 pazarlama yılı itibarıyla dünya bitkisel yağ ihracatının %15,1'ini, ithalatın ise %14'ünü oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

Ukrayna dünya ayçiçek yağı üretiminde olduğu gibi ihracatında da %50,9'luk payla ilk sırada yer almaktadır. 2019/2020 pazarlama yılında toplam 13,1 milyon ton olan ayçiçek yağı ihracatının 6,7 milyon tonu Ukrayna tarafından gerçekleştirilmiş ve Ukrayna aynı sezonda ayçiçek yağı üretiminin %90,5'ini ihraç etmiştir.

Dünya ayçiçek yağı ihracatında ikinci sırayı, 2011/2012 sezonundan itibaren kırma kapasitesindeki gelişmeye bağlı olarak Rusya almaktadır. Rusya'nın 2019/2020 pazarlama yılı itibarıyla dünya ayçiçek yağı ihracatındaki payı %26,6, AB'nin payı ise %6,7 olarak gerçekleşmiştir. Rusya, 2019/2020 pazarlama yılında Ukrayna'ya kıyasla yurtiçi tüketimin fazla olması nedeniyle ayçiçek yağı üretiminin %61,2'sini ihraç etmiştir (Ek Tablo 4).

Dünyada 2019/2020 pazarlama yılı itibarıyla toplam 11,7 milyon ton ayçiçek yağı ithalatı gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırada %21,5'lik payla Hindistan, ikinci sırada %20,2'lik payla biyodizel talebi nedeniyle AB yer almıştır (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları

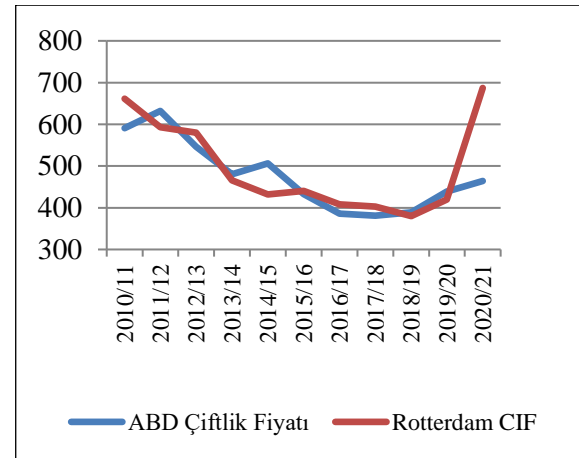
Dünya ayçiçeği ve ayçiçek yağı fiyatları, yağlı tohum piyasalarındaki fiyat hareketleri, yerel ve uluslararası piyasalardaki arz talep durumu, ülkelerin dış ticaret politikaları ve petrol fiyatlarından büyük ölçüde etkilenmektedir.

Ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları birbirine paralel bir seyir izlemektedir. Küresel ekonomik krizin yaşandığı 2011 yılında petrol fiyatlarının da artmasıyla birlikte ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır. (Şekil 3-4).

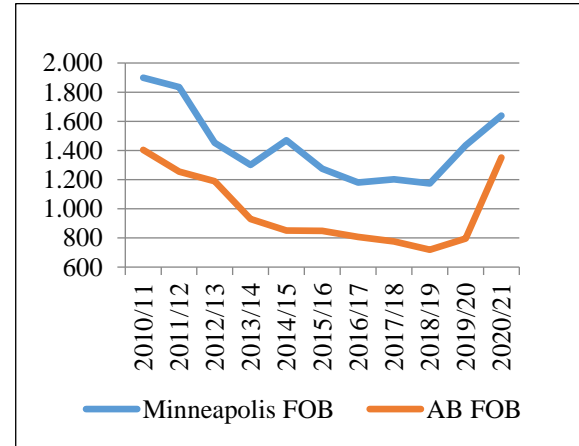
Biyodizel talebi de petrol fiyatlarına bağlı olup petrol fiyatı artınca biyodizele olan talep artmaktadır. Dolayısıyla 2007 yılından itibaren biyodizele talebin artması, dünya ayçiçeği tohum ve yağ fiyatlarında artışa neden olmuştur.

USDA verilerine göre 2019/2020 pazarlama yılı itibarıyla, ABD ayçiçeği tohumu çiftlik fiyatları önceki sezona oranla %12,8 oranında artarak 439 \$/tona, Rotterdam CIF fiyatları ise %10,5 oranında artarak 420\$/tona çıkmıştır.

Yine USDA verilerine göre aynı pazarlama yılında ayçiçek yağı Minneapolis FOB fiyatları önceki sezona oranla %22,1 oranında artarak 1.434 \$/tona, AB FOB fiyatları ise %10,6 oranında artarak 795 \$/tona ulaşmıştır. (Ek Tablo 6).

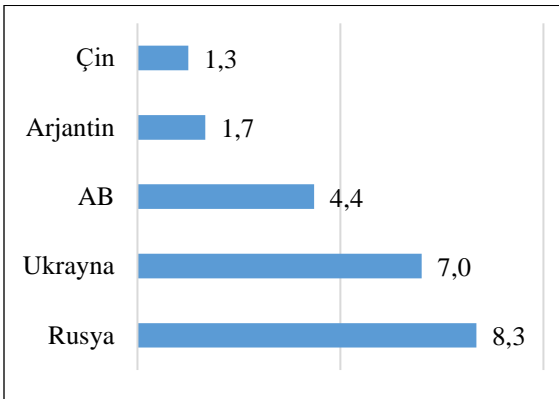
Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları (\$/ton)

Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

DÜNYADA TAHMİN: 2020/2021**Ayçiçeği Ekim Alanlarında Artış Tahmin Edilirken, Üretimde Azalış Tahmin Edilmektedir**

USDA verilerine göre 2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçeği ekim alanlarının bir önceki sezona göre %4,7 oranında artarak 27,3 milyon ha'ya ulaştığı, üretiminin ise %7,1 oranında azalarak 50 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir (Ek Tablo 1). Ekim alanlarındaki yükselişte artan talep ve uygulanan fiyat politikaları etkili olurken, ekim alanlarındaki bu artışa rağmen üretimdeki azalışın temel nedenleri arasında, ekim alanı ve üretimdeki lider ülkelerden olan Rusya, Ukrayna ve AB'de çiçeklenme döneminde gerçekleşen kuraklığın etkili olduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 5. Ülkelere Göre Ayçiçeği Üretimi (milyon ton, 2020/2021)

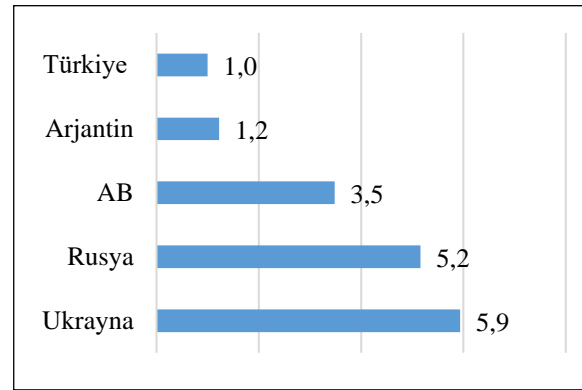
Ayçiçek Yağı Arzında Azalış Tahmin Edilmektedir

2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçek yağı üretiminin tohum üretimindeki %7,1'lik azalışa paralel olarak bir önceki pazarlama yılına göre %9,2 oranında azalarak 19,3 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir.

En büyük üretici ülke konumunda olan Ukrayna'da ayçiçeği üretimindeki azalış paralel olarak ayçiçek yağı üretiminde de %19,7 oranında azalış olduğu tahmin edilmektedir. Rusya ve AB'nin üretim

miktarlarında ise sırasıyla %9,4 ve %4,5 oranında azalış olduğu tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4).

Yine aynı pazarlama yılında bir önceki pazarlama yılına göre ayçiçeği tohum üretiminde en yüksek artışın beklendiği ABD'de ise ayçiçek yağı üretiminin %41,6 oranında artarak 228 bin ton olduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 6. Ayçiçek Yağı Üretiminde Ülkeler ve Üretimi (milyon ton, 2020/2021)

Ayçiçeği Tohumu İhracatında Azalış Tahmin Edilmektedir

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2020/2021 pazarlama yılında %17,1 oranında azalarak 3 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Bu azalışta, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçılarından olan ve bir önceki pazarlama yılında %244'lük artışıyla dikkat çeken Rusya'nın %54,6'lık düşüşü sebeler arasında yer almaktadır. Dünya ayçiçek tohumu ihracatındaki azalışta önemli paya sahip olan Rusya'daki stoklarda %44,4 oranında düşüş, ABD'nin stoklarında ise %152,8 oranında artış olduğu tahmin edilmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Azalış Tahmin Edilmektedir

2020/2021 pazarlama yılı itibarıyla dünya bitkisel yağ ihracatının %12,8'ini, ithalatın

ise %12,1'ini ayçiçek yağı oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

2020/2021 pazarlama yılında küresel tohum ihracatındaki azalışın yanında, ayçiçek yağı ihracatının da %16,7 oranında azalarak 10,9 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir. Söz konusu sezonda, dünya ayçiçek yağı ihracatındaki en büyük azalışın, dünya ayçiçek yağı üretimi ve ihracatında lider olan ülkelerden AB, Rusya ve Ukrayna'nın yanında, Türkiye'de de gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Nitekim AB'nin ayçiçek yağı ihracat miktarının %20,5'lik azalışla 700 bin tona, Rusya'nın %16,8'lik azalışla 2,9 milyon tona, Ukrayna'nın %19,5'lik azalışla 5,4 milyon tona, Türkiye'nin ise %4,2'lik artışla 685 bin tona düşmesi beklenmektedir.

Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %90,7'sini, Rusya'nın ise %59,1'ini ihraç ettiği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4). 2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçek tohumu ithalatının %16,6 oranında azalarak 2,9 milyon tona, ayçiçek yağı ithalatının ise %14,9 oranında azalarak 10 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir.

2020/2021 pazarlama yılında ayçiçeği tohum arzının üretimde beklenen %7,1'lik azalışa paralel olarak %7,4'lük azalışla 65,4 milyon tona gerilediği tahmin edilmektedir (Tablo 1).

Aynı pazarlama yılında ayçiçek yağı arzının ise, önceki pazarlama yılına göre %9 oranında azalarak, 31,7 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir.

DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2021/2022

Ayçiçeği Ekim Alanlarında ve Üretimde Artış Öngörülmektedir

2021/2022 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ekim alanlarının bir önceki sezona göre %3,7 artacağı, üretiminin ise %13,8 oranında artarak 57 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir (Ek Tablo 1). Bu artışta, temel üretici ülkelerden olan Ukrayna'da ki ayçiçeği üretiminde bir önceki sezona oranla beklenen %24,1'lik artışın etkili olacağı öngörülmektedir.

Aynı pazarlama yılında ayçiçeği üretiminde Türkiye'de %15,4 oranında artış öngörülürken, Çin'de %12,1 oranında, ABD'de ise %31,7 oranında azalış öngörülmektedir.

Ayçiçek Yağı Arzında Artış Öngörülmektedir

2021/2022 pazarlama yılında dünya ayçiçek yağı üretiminin, tohum üretimindeki %13,8'lik artışa paralel olarak bir önceki sezona göre %14,6 oranında artarak 22,1 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir. En büyük üretici ülkelerden biri olan Rusya'da ayçiçeği üretimindeki artış doğrultusunda ayçiçek yağı üretiminde de %13,2 oranında artış olacağı öngörülmektedir. Ayçiçek yağı üretim miktarlarında Ukrayna'da %21,8, AB'de %12,2, Türkiye'de %19,5 oranında artış olacağı, Çin'de ise %5,7 oranında azalış olacağı öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği Tohumu İhracatında Artış Öngörülmektedir

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2021/2022 pazarlama yılında %28,8 oranında artarak, 3,9 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir. Bu yükselişte, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçısı ülkelerden olan Rusya, Kazakistan, Moldova ve

Ukrayna'nın ihracatındaki artışın etkili olacağı öngörülmektedir. Önceki pazarlama yılına oranla AB'nin ihracat rakamında herhangi bir değişim olmazken, Çin, Arjantin ve Sırbistan'ın ihracatında ise artış öngörülmektedir.

Dünya ayçiçek tohumu ihracatındaki artışta, stokların Rusya'da %15,2, Ukrayna'da %234,9 ve Türkiye'deki %87,3 oranındaki yükselişin de etkili olacağı öngörülmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Artış Öngörülmektedir

2021/2022 pazarlama yılında küresel tohum ihracatındaki artışa paralel olarak ayçiçek yağı ihracatının %20,9 artarak 13,2 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir. Söz konusu pazarlama yılında, ayçiçek yağı ihracatındaki bu artışın Ukrayna, Rusya, Türkiye ve AB'de gerçekleşeceği öngörülmektedir. Nitekim Türkiye'nin ayçiçek yağı ihracatının %16,8'lik artışla 800 bin ton, Rusya'nın %29,3'lük artışla 3,8 milyon ton ve AB'nin ise %7,1'lik artışla 750 bin tona ulaşması beklenmektedir. Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %90,7'sini, Rusya'nın ise %64,2'sini ihraç edeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

2021/2022 pazarlama yılında dünya ayçiçek tohumu ithalatının %28,5 oranında artarak 3,7 milyon tona ulaşacağı, ayçiçek yağı ithalatının ise %20,2 oranında artarak 12 milyon tona yükseleceği öngörülmektedir.

Yine aynı pazarlama yılında ayçiçeği tohumu arzının ekim alanındaki %3,7'lik artışa paralel olarak, ithalatta %28,5 ve üretimde beklenen %13,8'lik artışla 63 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir. Ayçiçek yağı arzının ise, önceki sezona göre %12,9 oranında artarak 35,8 milyon ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

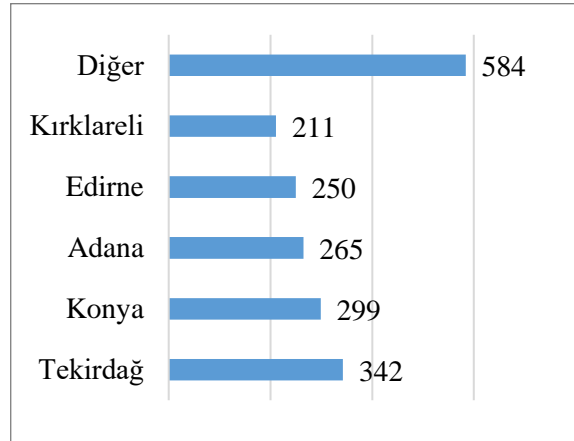
TÜRKİYE’DE DURUM: 2019/2020

Yağlık ayçiçeği, Türkiye’de en fazla üretilen yağlı tohum olması, bitkisel yağ tüketiminde %80-85 civarındaki payı ve yüksek yağ içeriği (%40) nedeniyle Türkiye’nin en önemli yağlı tohum bitkisidir. Ayrıca bitkisel yağ açığını azaltabilmek için, öncelikli olarak üretiminin artırılması gereken yağlı tohumlu bitkidir.

İklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında, yağlı tohumlu bitkilerin üretimi bakımından Türkiye’de büyük bir potansiyel mevcut olmasına rağmen yeterli ekim alanı ve üretim artışı sağlanamamıştır. Türkiye’de ayçiçeği üretiminin yeterli olmamasının nedenleri arasında aşağıdakiler sayılabilir;

- Üretim maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle dış pazar fiyatlarıyla rekabet edememesi,
- Birim alandaki getirisinin düşük olması, dolayısıyla yetiştirildikleri bölgelerdeki alternatif ürünlerle rekabet edememesi (Ayçiçeği/Buğday paritesinin buğday lehine bozulması)
- Dünya ham yağ fiyatlarının Türkiye’ye göre daha düşük olmasıdır.

Türkiye’de yağlık ayçiçeği, ağırlıklı olarak Trakya Bölgesi ve Konya’da üretilmektedir. TÜİK verilerine göre 2019/2020 sezonu itibarıyla Tekirdağ (%20,2) Edirne (%14,1), Adana (%12,5), Kırklareli (%11), ve Konya (%10,7) yağlık ayçiçeği ekim alanının %68,4’ünü oluşturmakta, üretimde ise Tekirdağ %17,6, Konya %15,3, Adana%13,6, Edirne %12,8, ve Kırklareli %10,8’lik payla ilk sıralarda yer almaktadır (Ek Tablo 30).

Şekil 7. İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretimi (bin ton, 2019)

2019 yılı birim alandan elde edilen verim oranları iller açısından incelendiğinde, Kayseri 447 kg/da ile birinci sırada yer almaktadır. Kayseri’yi, Konya (416 kg/da), Muğla (400 kg/da) ve Eskişehir (362 kg/da) takip etmektedir. Konya’da ve şekerpancarı ekilen diğér illerde şekerpancarı ekim alanlarının azalması sonucu yağlık ayçiçeği üretimi hızla artmıştır. Ayrıca, sulu tarım yapıldığı ve üretim alanları henüz canavar otu ile bulaşık olmadığı için birim alandan elde edilen ürün Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Ayçiçeği Üretimi ve Ekim Alanı Arttı

Türkiye’nin gerçekleştirdiği ayçiçeği tohum ithalatında 2019/2020 sezonunda bir önceki sezona göre %5,6’lık bir artış olmuştur. Ayçiçeği tohumunda artan ithalat miktarı neticesinde, ayçiçeği üretici fiyatları 2019/2020 sezonunda bir önceki sezona göre %16,8 oranında artış göstermiştir (Ek Tablo 28).

Türkiye genelinde, 2019/2020 sezonunda ayçiçeği ekim alanı bir önceki sezona göre %2,5 oranında artarak, 752 bin ha, üretim miktarı ise %7,7 oranında artarak, 2,1 milyon tona düşmüştür. Aynı sezonda Türkiye’de ortalama ayçiçeği verimi ise 279 kg/da olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 27).

Önceki sezona oranla en fazla üretim azalışının gerçekleştiği iller sırasıyla, Van (%100), Bitlis (%65) ve Kırıkkale (%49)'dir (Ek Tablo 30). 2019/2020 sezonunda, Türkiye ayçiçeği üretiminde ilk sıralarda yer alan Tekirdağ'da %7,8'lik, Edirne'de %0,4'lük, Kırklareli'de %1,3'lük ve Konya'da %8,6 ekim alanında azalış gerçekleşirken, yine üretimde ilk sıralarda yer alan Adana'da ise ekim alanında gerçekleşen %61,9 oranındaki artışa paralel olarak üretimde %50 oranında artış, verimde %7 oranında azalış gerçekleşmiştir. Ayçiçeği üretiminde ilk sıralarda yer alan, önemli üretici illerin ekilen alanları düşerken üretimleri arttığından dolayı 2019/2020 sezonunda Türkiye ayçiçeği üretiminde beklenen artış gerçekleşmiştir.

Ayçiçeği Tohum ve Yağ Arzı Arttı

2019/2020 sezonu itibarıyla Türkiye'nin toplam ayçiçeği tohumu ihtiyacı 4,9 milyon ton, arzı ise 3,2 milyon tondur. Söz konusu sezonda ayçiçeği tohum arzı önceki sezona kıyasla %12,9 oranında artmıştır. Üretim miktarında artışa paralel olarak arzda gerçekleşen artışta, ithal ham ve rafine yağın tohum karşılığı ithalatındaki %44,3 oranındaki artış etkili olmuştur. Aynı sezonda tohum ihtiyacının %42,4'ü yurtiçi tohum üretiminden karşılanmıştır. Bu durum Türkiye'nin söz konusu sezonda ayçiçeğinde %57,7 dışa bağımlı olduğunu göstermektedir.

2019/2020 sezonunda gerçekleşen 3 milyon tonluk tohum kullanımının tamamı kırma sanayinde işlenmek suretiyle gerçekleşmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Türkiye Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı (bin ton)

	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Ekim Alanı (000 ha)	734	752	728
Verim (kg/da)	265	279	284
Yurt İçi Tohum Üretimi	1.949	2.100	2.067
ARZ			
Başlangıç Stoku (1 Eylül)	30	203	220
Yurt İçi Tohum Üretimi	1.949	2.100	2.067
Üretim Kayıpları (%0,8)	16	17	17
Kullanılan Üretim	1.933	2.083	2.050
İthal Tohum (a)	943	996	783
İthal Ham ve Rafine Yağın Tohum Karşılığı	1.273	1.838	1.582
Toplam Tohum İhtiyacı /a	4.150	4.917	4.415
TOPLAM ARZ	2.906	3.282	3.053
KULLANIM			
Tohum İhracatı	4	4	13
Tüketim (Kırma)	2.699	3.058	2.922
TOPLAM KULLANIM	2.703	3.062	2.935
Bitiş Stoku (31 Ağustos)	203	220	118

Kaynak: TÜİK, USDA verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır. (Erişim Tarihi: 23.09.2021)

a/ Tohum Eşdeğeri

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal %42

2) Ayçiçeği tohumunun küspe içeriği; yerli %55, ithal %52

3) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi %94

4) İthalat ve ihracat rakamları, Ek Tablo 31'de belirtilen GTİP'ler dahilinde TÜİK verilerinden elde

5) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve stok toplamı düşülerek elde edilmiştir.

6) Toplam Arz= Başlangıç Stoğu+Kullanılan Üretim+İthal Tohum

7) Toplam Tohum İhtiyacı /a (Kullanılan üretim+ithal tohum+ithal ham ve rafine yağın tohum karşılığı)

8) Stok verileri USDA'dan alınmıştır (www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 14.09.2021)

9) 2020/2021 sezonu ile ilgili tahmin; USDA ve TÜİK verileri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Ayçiçek yağı: Türkiye’de yağ üretiminin büyük bir kısmını bitkisel yağlar oluşturmaktadır. 1980’li yıllarda tarımsal sanayi sektöründe görülen gelişmelere paralel olarak gerek teknoloji gerekse üretim miktarı açısından bitkisel yağ sanayinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye’de üretilen yağlık ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği %39 civarındadır. Bu kapsamda, 2019/2020 sezonunda üretilen 2,1 milyon ton ayçiçeğinden 812 bin ton ham yağ üretimi gerçekleştirilmiştir.

Aynı sezonda Türkiye’nin 1,9 milyon ton olan toplam ayçiçek ham yağı arzının %41,2’si yerli üretim ile, geriye kalan kısmı ise tohum ithalatı ve ham yağ ithalatı ile karşılanmıştır. (Tablo 4). Söz konusu sezonda Ayçiçek yağı arzı %21 artarak 1,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de gerek hızlı nüfus artışı ve gerekse kişi başına artan tüketim sonucu bitkisel yağ tüketiminde sürekli bir artış gözlenmektedir. Tüketimi karşılayacak yeterli üretimin olmaması ve bitkisel yağ ihracatlarının artması nedeniyle, bitkisel yağ üretiminde giderek artan önemli miktardaki açık, ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

İthalat daha çok ham yağ ve yağlı tohum olarak yapılmakta olup, ithalatın çoğunlukla ham yağ şeklinde yapılması katma değer kaybına neden olmakta ve sanayinin kırma kapasitesinin atıl kalmasına neden olmaktadır. Özellikle 2005-2006 yıllarında Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerde yabancı ortaklı yağ işleme tesislerinin kurulması ile tohumdan çok ham yağ ithalatı yapılmak zorunda kalınması da bu kayıpları arttırmaktadır.

Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (bin ton)

	2018/2019	2019/2020	2020/2021 (Tahmin)
Tohum			
Yurtiçi Tohum Üretimi	1.949	2.100	2.067
Ürün Kayıpları (%0,8)	16	17	17
Kullanılan üretim	1.933	2.083	2.050
İthal Edilen Tohum	943	996	783
Ham Yağ			
Yurtiçi tohum üretiminin ham yağ karşılığı	754	812	800
İthal tohumun ham yağ karşılığı	396	418	329
İthal Ham Yağ	504	739	642
Toplam Ham Yağ	1.654	1.970	1.771
ARZ			
Rafine Yağ Arzı			
Başlangıç Stoku (1 Eylül)	42	86	242
Üretim (Toplam ham yağın rafine karşılığı)	1.555	1.852	1.664
İthalat	29	31	21
TOPLAM ARZ	1.626	1.969	1.927
KULLANIM			
Ham yağ ihracatı	9	7	48
Rafine yağ İhracatı	425	607	414
Ham yağ ihracatının rafine karşılığı	8	7	45
Toplam rafine yağ ihracatı	433	614	459
Tüketim (Sıvı Yağ)	1.106	1.113	1.301
TOPLAM KULLANIM	1.540	1.727	1.760
Bitiş Stoku (31Ağustos)	86	242	167

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 23.09.2021).

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal %42

2) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi %94

3) İthalat ve ihracat rakamları, EK Tablo 31’de belirtilen GTİP’ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

4) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve bitiş stoku toplamı düşülerek elde edilmiştir.

5) 2019/2020 sezonu ile ilgili veriler; USDA’nın değişim öngörülleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

6) Stok rakamları USDA’dan alınmıştır (Erişim Tarihi: 14.09.2021).

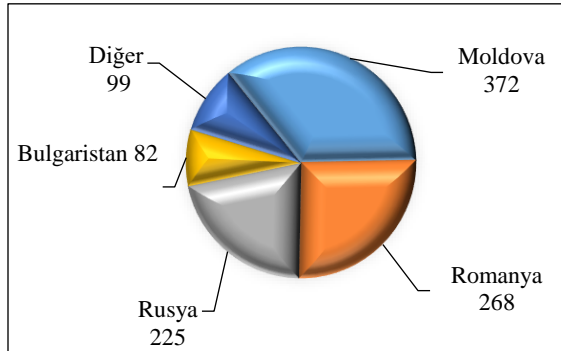
Tohum ve Ham Yağ İthalatı Arttı

2019/2020 sezonunda Türkiye yağlık ayçiçeği ithalatı bir önceki sezona göre %5,6 oranında artarak 996 bin ton, ham yağ ithalatı ise %46,6 oranında artarak 739 bin ton olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 4).

Yine aynı sezonda tohum ve ham yağ ithalatına ödenen miktar bir önceki sezona göre %30 artmış ve 949 milyon \$ ödeme yapılmıştır (Ek Tablo 8).

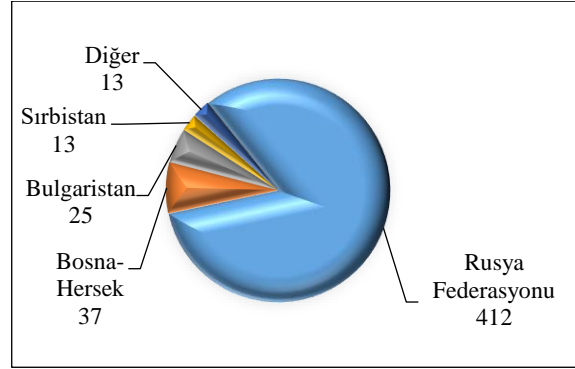
Türkiye'nin 2019 yılı itibarıyla yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının %35,5'i Moldova, %25,6'sı Romanya, %21,5'i Rusya Federasyonu ve %7,9'u Bulgaristan olmak üzere %90'ı bu dört ülkeden gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 11). Türkiye'nin ayçiçeği tohumu ihracatı ise yok denecek kadar azdır.

Buna rağmen 2019/2020 sezonunda Türkiye'nin tohum ihracatı 4,7 bin ton olup, 2019 yılı itibarıyla %97,5'i sırasıyla Cezayir, Hollanda, Tunus, Belçika ve İran'a yapılmıştır (Ek Tablo 13).

Şekil 8. Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalatı (bin ton, 2019)

Türkiye'nin 2019 yılı itibarıyla ham ayçiçek yağı ithal ettiği başlıca ülkeler; Rusya, Ukrayna, Bosna-Hersek ve Bulgaristan'dır. Nitekim söz konusu yılda Türkiye ham ayçiçeği yağı ithalatının, %82,5'ini Rusya, %7,4'ünü Bosna-Hersek, %5,1'i Bulgaristan ve %2,5'ini Sırbistan olmak üzere, %97,5'ini bu dört ülkeden gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 15).

Şekil 9. Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalatı (bin ton, 2019)

2013 yılından önce Türkiye Bosna-Hersek'ten ham yağ ve rafine yağ ithalatı yapmazken bu yıldan sonra Bosna-Hersek'ten gerçekleştirilen ham ve rafine yağ ithalatı 2017 yılına kadar sürekli artış göstermiş ve 2018 yılı itibari ile düşüşe geçmiştir. Nitekim 2019 yılında ham yağ ithalatı 37 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ithalatı yok denecek kadar az olmakla birlikte, 2019 yılında gerçekleştirilen 39,8 bin tonluk ithalatın %93'ü Bosna-Hersek'ten gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 19).

İkili anlaşma gereği Bosna Hersek'ten ithal edilen "0" gümrüklü rafine ayçiçeği yağının miktarı çok fazla olmasa da, piyasada fiyat dengesizliği yarattığı ve sektörde haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir.

2019 yılında Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı ham yağ ithalatı önceki yıla oranla %26 oranında artmış, Ukrayna'dan yaptığı ithalat ise %84 oranında azalmıştır.

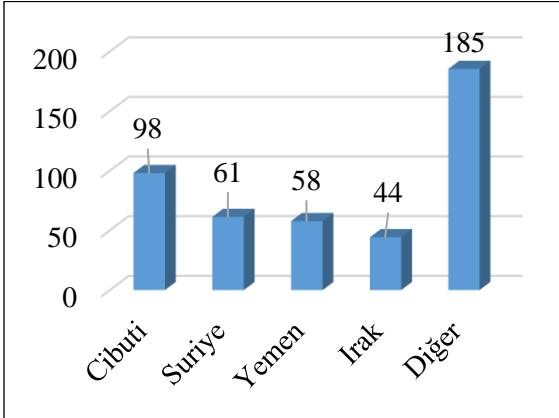
Rafine Yağ İhracatı Arttı

Türkiye ayçiçeği ihracatının büyük bölümünü rafine ayçiçek yağı olarak gerçekleştirmektedir. Tohum ve ham yağ ihracatı ise oldukça düşük düzeydedir (Ek Tablo 9).

Türkiye'de Kurulu yağlı tohum kırma ve bitkisel yağ rafinasyon kapasitesi kullanılması için, Dahilde İşleme Rejimi

(DİR) kapsamında ayçiçeği ithalatına izin verilmesi nedeniyle rafine ayçiçek yağı ihracatında son yıllarda önemli oranda artış gerçekleşmiştir. Ayçiçek yağı ihracatı 2019/2020 sezonunda bir önceki sezona oranla %42,8 oranında artmıştır (Tablo 4).

Türkiye rafine ayçiçek yağı ihracatından en büyük payı Cibuti ve Suriye almaktadır. Nitekim, 2019 yılı itibarıyla rafine ayçiçek yağı ihracatının %21,9'u Cibuti'ye, %13,7'si Suriye'ye, %12,9'u Yemen'e ve %9,9'u Irak'a olmak üzere, %58,5'i bu dört ülkeye gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 21).

Şekil 10. Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağı İhracatı (bin ton, 2019)

Fiyatlar

Türkiye'de özel sektörün yanı sıra, Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (Trakyabirlik) ve Konya Şeker tarafından ürün alımı gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de ayçiçeği fiyatları, Trakyabirlik tarafından belirlenen düzeylerde gerçekleşmekte, özel firmalar bu fiyatlar seviyesinde alım yapmaktadırlar.

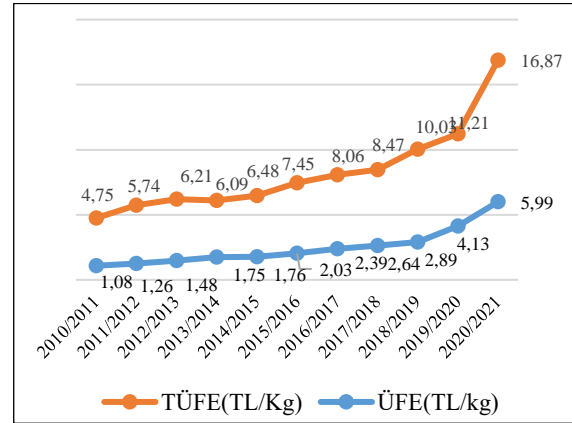
Türkiye'nin ayçiçeğinde net ithalatçı olması nedeniyle yurtiçi ayçiçeği tohumu ve yağ fiyatları dünya fiyatlarındaki değişimlerden direkt olarak etkilenmektedir ve ithal fiyatlarının artmasıyla Türkiye yurtiçi fiyatları da artış eğilimine geçmektedir.

TÜİK verilerine göre 2019/2020 sezonu itibarıyla Türkiye'de ayçiçeği tohumu üretici fiyatı bir önceki sezona oranla %42,6

artarak 4,13 TL/kg, ayçiçeği yağı tüketici fiyatı ise %11,82 artarak 11,21 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Şekil 11) (Ek Tablo 28).

Türkiye'de ayçiçek yağı tüketici fiyatları yıllar itibarıyla artış eğilimindedir. 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla 9 TL/kg, 10,1 TL/kg, 12,5 TL/kg ve 2021 yılı ilk 8 ay itibari ile ise ortalama 18 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2019/2020 sezonunda bir önceki sezona oranla %11,8'lik artış söz konusudur.

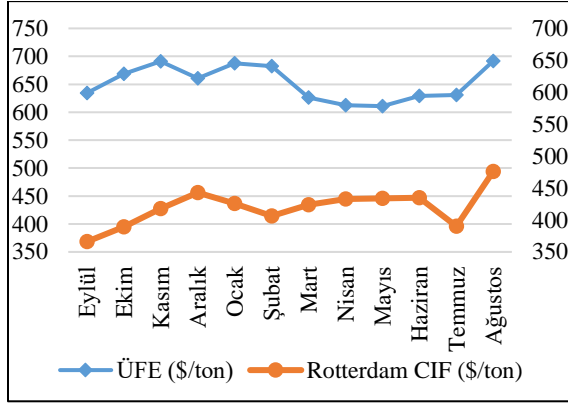
Ayçiçek yağı arzında ithalatın payı dikkate alındığında, son dönemde yaşanan ayçiçeği yurt içi tüketici fiyat artışında Türk Lirasında kaydedilen değer kaybının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Şekil 11. Türkiye'de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (TL/kg)

Dünyada 2019/2020 sezonunda üretici fiyatları, ürünün piyasaya girdiği Eylül ayında dünya fiyatı 366 \$/ton, Türkiye fiyatı ise 434 \$/ton olarak gerçekleşmiştir.

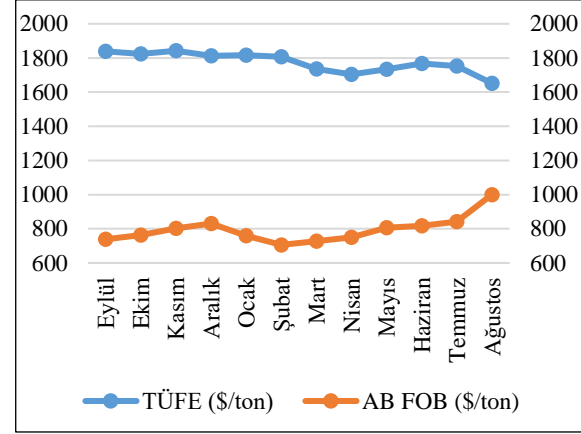
USDA verilerine göre dünya üretici fiyatları bütün ürünün piyasaya girmeye başladığı Eylül-Ekim aylarında en düşük seviyesine ulaşmışken, yeni ürünün piyasaya girmeye hazırlandığı ağustos ayında ise en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. TÜİK verilerine göre Türkiye'de ise Nisan-Mayıs aylarında en düşük seviyesinde iken yeni ürünün piyasaya girmeye hazırlandığı ağustos ayında en yüksek seviyesindedir (Şekil 12).

Şekil 12. Dünya ve Türkiye'de Ayçiçeği Tohum Fiyatları (2019/2020)

Genel olarak Türkiye'de rafine ayçiçek yağı fiyatı, dünya birim fiyatının üzerinde seyretmektedir. Türkiye'de 2019/2020 sezonu başında 1,6 \$/kg seviyesinde bulunan rafine ayçiçek yağı tüketici fiyatı şubat ayında en yüksek seviyesine ulaşmış ve sonrasında sabit bir eğilim göstermiştir.

Nitekim, söz konusu sezonda, ayçiçek yağı yurtiçi fiyatının en yüksek olduğu ay Mayıs olmakla birlikte, en düşük fiyat ise, yeni ürün satışının gerçekleştiği Eylül ayında oluşmuştur (Şekil 13).

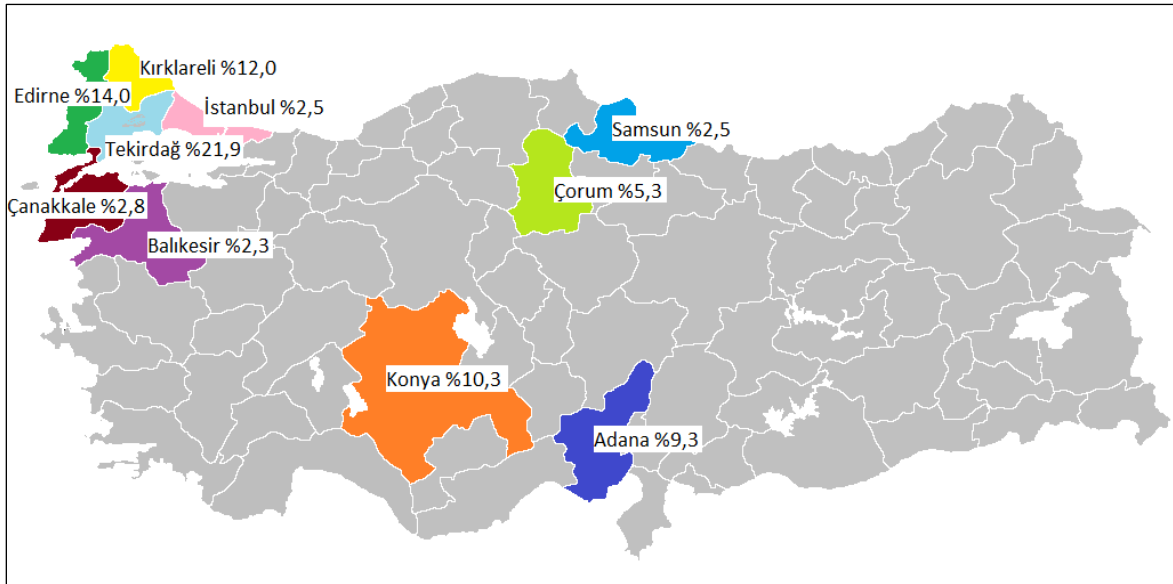
Şekil 13. Dünya ve Türkiye'de Ayçiçek Yağı Fiyatları (2019/2020)

TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2020/2021**Ayçiçeği ekim alanları ve üretiminin arttığı tahmin edilmektedir.**

USDA ve TÜİK tahminlerine göre; 2020/2021 sezonunda Türkiye'de ayçiçeği ekim alanlarının %3,2 azalarak 728 bin ha, üretimin ise %1,6 oranında azalarak 2 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Aynı sezonda Türkiye'de ortalama ayçiçeği veriminin 284 kg/da olduğu (Tablo 3), yine aynı sezonda bir önceki sezona oranla en fazla üretim artışının sırasıyla Aydın,

Nevşehir, Sivas, Kırşehir, Burdur ve Muğla illerinde görüldüğü tahmin edilmektedir (Ek Tablo 30).

TÜİK verilerine göre 2020 yılında Türkiye yağlık ayçiçeği ekim alanı 676 bin ha'dır. Tekirdağ (142 bin ha), Edirne (91 bin ha), Kırklareli (78 bin ha), Konya (66 bin ha) ve Adana (60 bin ha) yağlık ayçiçeği ekim alanının %67,4'ünü oluşturmaktadır. (Şekil 14)

Şekil 14. Türkiye'de Ayçiçeği Ekim Alanları (% , 2020)

2020/2021 sezonunda yağlık ayçiçeği üretiminde tahmin edilen azalışa bağlı olarak yurtiçi ham ayçiçek yağı üretiminde de azalış tahmin edilmektedir.

2020/2021 sezonunda Türkiye'nin toplam ayçiçek ham yağ arzının ham yağ ithalatındaki azalışa bağlı olarak %10,1 oranında azalarak, 1,7 milyon ton olduğu ve bu arzın %41,2'sinin yurtiçi üretimden sağlandığı tahmin edilmektedir.

Ayçiçeği tohumu ithalatının ve ham yağ ithalatının azaldığı tahmin ediliyor

2020/2021 sezonunda toplam ham yağ ihtiyacının %41,2'sinin yurtiçi üretimle karşılandığı, geriye kalan açığın ise yağlık ayçiçeği ve ham ayçiçek yağı ithalatı ile karşılandığı tahmin edilmektedir.

TÜİK verileri dikkate alındığında, tohum ithalatının önceki sezona göre %21,4 azalarak 783 bin tona olduğu, buna paralel olarak ham yağ ithalatının %13,1 oranında azalarak 642 bin tona gerilediği tahmin edilmektedir. Bu kapsamda 2020/2021 sezonunda toplam ham yağ arzının %2,1 oranında azalarak 1,93 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir.

Rafine yağ ihracatının azaldığı tahmin ediliyor

2019/2020 sezonunda 607 bin ton olarak gerçekleşen rafine yağ ihracatının, Türkiye'nin rafine yağ ihracatında ilk sırada yer alan Cibuti Yemen ve Suriye'de dahil olmak üzere tüm dünyada yaşanan COVID-19'un etkisiyle 2020/2021 sezonunda %31,8' oranındaki kayıpla 414 bin ton olduğu tahmin edilmektedir (Tablo 4, Ek tablo 21).

2019 yılında Türkiye'nin en büyük ayçiçeği tohumu tedarikçisi olan Moldova 2020 yılında Türkiye'ye ithalatını %75 oranında azaltmış, yine Türkiye'ye ithalatta ilk sıralarda yer alan Rusya ise ithalat oranını

%204 arttırarak en büyük tedarikçi olmuştur (Ek Tablo 11).

Fiyatlar

2019 yılı ayçiçeği üretici fiyatı ortalaması 3,20 TL/kg iken, 2020 yılı ayçiçeği üretici fiyatı bir önceki yıla göre %47,7 oranında artışla 4,73 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem 10,14 TL/kg olan ayçiçek yağı tüketici fiyatı, yine 2020 yılında bir önceki yılın ortalamasına göre %23,6 artışla 12,53 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Ayçiçeği borsa fiyatında ise Tekirdağ Ticaret Borsası hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2019 yılında 2,97 TL/kg iken, 2020 yılında %11,3'lük artışla 3,31 TL/kg olmuştur.

TÜRKİYE'DE ÖNGÖRÜ: 2021/2022**Ayçiçeği ekim alanlarının artacağı öngörülüyor**

USDA verilerine göre; 2021/2022 pazarlama yılında Türkiye'de ayçiçeği ekim alanlarının %4,8 oranında artarak 755 bin ha'a yükseleceği öngörülmektedir. Aynı pazarlama yılında 220 bin ton olan başlangıç stoklarının %46 oranında azalarak 118 bin tona düşeceği, bitiş stoklarının ise %87 oranında artarak 118 bin tondan 221 bin tona yükseleceği öngörülmektedir.

Yine 2021/2022 pazarlama yılında ayçiçeği tohumu ithalat miktarında %44 oranında, ihracat miktarında ise %4 oranında artış öngörülmektedir. 2021/2022 sezonunda Türkiye'nin ayçiçek yağı ihracatının da %17'lik artışla 800 bin ton olacağı öngörülmektedir.

Ayçiçeği üretiminin artacağı öngörülüyor

TÜİK Bitkisel Üretim 2021 1. tahmin verilerinden yararlanılarak, 2021/2022

sezonunda ayçiçeği tohumu üretiminin bir önceki sezona oranla %14,7 artarak 2 milyon ton olan üretimin 2,3 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Yine aynı sezonda ayçiçeği tohumunun yağlı tohumlar içindeki payının %79'dan %80'e artacağı öngörülmektedir.

Fiyatlar

Dünyada döviz kurlarındaki yükseliş ve petrol fiyatlarının arttığı yıllarda, Türkiye'de yağlı tohum ve yağ fiyatları artmaktadır. Türkiye'nin net ayçiçeği ithalatçısı olması nedeniyle, Türkiye ayçiçeği fiyatları, dünya fiyatları ve petrol fiyatlarından direkt olarak etkilenmektedir.

Fiyatlara; rekolte, iklim şartları, tüketim, petrol fiyatları, parite, spekülörlerin yatırım eğilimleri, ekonomik veriler ve devlet uygulamaları da etki etmektedir.

TÜRKİYE'DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI

Türkiye’de yağlık ayçiçeğinin, üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması ve arz açığının giderilmesi amacıyla desteklenmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, yağlık ayçiçeği uzun yıllardır üretimini teşvik etmek ve bitkisel yağ açığını giderebilmek amacıyla devlet desteklemesi kapsamındadır.

Ülkemizde ayçiçeği ile ilgili politikalar tarımsal desteklemeler ve tarife kontenjanı uygulamaları ile sürdürülmektedir. Tarımsal desteklemeler ise alan bazlı destekler, havza bazlı destekler Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulamaları ve tarım sigortası desteği şeklinde uygulanmaktadır.

Uygulanmış Politikalar

- ✓ 1969-1994: Tarım Satış Kooperatiflerinin devlet adına destekleme alımları yoluyla desteklenmiştir.
- ✓ 1994 yılına kadar destekleme fiyatları (Garanti fiyat sistemi)
- ✓ 1996-1999 yılları arasında daha önceki yıllarda devlet adına alım yapan Tarım Satış Kooperatiflerine, Devlet Fiyat İstikrar Fonu (DFİF) kaynaklı basit faizli kredi desteği
- ✓ 1999-2001 Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında ihracat teşviği
- ✓ 2002-2008 DGD destekleri
- ✓ 2003 yılında Alternatif Ürün Desteği
- ✓ Girdi Destekleri (Gübre, Mazot (2003))
- ✓ Tarife Kontenjanı uygulamaları ile ithalat izni
- ✓ 1999’dan itibaren prim desteği

Halen Uygulanan Politikalar

Tarımda başlatılan yapısal reformlar ve destekleme yöntemlerindeki değişiklikler kapsamında; hem birliklerin dünya fiyatından ürün almasını sağlamak, hem de üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla 1999 yılı ürünü yağlık ayçiçeğinde uygulanmaya başlanan prim sistemi halen devam etmektedir.

2020 yılında yağlık ayçiçeği üreticilerine verilen toplam destek miktarı bir önceki yıla oranla %22 oranında artarak 0,621 TL/kg olarak gerçekleşirken son beş yıllık süreçte %39,6 oranında artış göstermiştir.

2020 yılı ürünü için ayçiçeğine verilen mevcut destekler aşağıdaki gibidir (TOB, 2021);

- Fark Ödemesi Desteği Birim Miktarı 50 Kr/kg,
- Mazot 26 TL/da ve gübre desteği 8 TL/da,
- Organik tarım desteği;

III. Kategori üretim için; 30 TL/da

- Patates siğili hastalığı görülen (Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Artvin, Ankara, Bursa; Gümüşhane, Iğdır, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Ordu, Sivas ve Trabzon) alanlarda yağlık ayçiçeği, aspir, anola ve soya üretimi yapan çiftçilere aldığı alternatif ödeme desteği 110 TL/da’dır
- Sigorta poliçesinin %50’si tarım sigortası kapsamında desteklenmektedir.

Diğer yandan, Türkiye’de ayçiçeği tohumu ve ham yağ ithalatında gümrük vergisi ve gözetim fiyatı uygulamaları devam etmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/2 ¹	2021/22 ²	20/21-21/22 Değişim (%)	% Pay (2021/22)
EKİM ALANI (1000 HA)							
Soya	120.541	119.976	124.747	125.256	122.692	3,60	50,94
Kanola	33.303	33.367	36.485	36.718	34.858	3,14	14,33
Pamuk	30.078	29.195	33.184	32.678	34.244	4,59	12,41
Yerfıstığı	25.391	27.797	27.987	28.145	28.020	0,25	11,46
Ayçiçeği	23.501	25.985	25.991	25.810	26.025	3,71	10,87
Toplam	248.394	248.607	262.074	251.743	259.978	3,27	100,00
ÜRETİM (1000 TON)							
Soya	344.189	361.328	339.734	363.273	384.422	5,82	61,10
Kanola	75.072	72.603	69.075	72.286	68.170	-5,69	10,84
Ayçiçeği	48.010	50.659	53.923	50.074	56.969	13,77	9,05
Yerfıstığı	47.117	47.001	48.407	49.661	50.534	1,76	8,03
Pamuk Çiğiti	45.088	43.104	44.418	41.221	43.316	5,08	6,88
Palm Çekirdeği	18.664	19.443	19.292	19.058	19.929	4,57	3,17
Hindistan Cevizi	5.758	5.791	5.662	5.562	5.819	4,62	0,92
Toplam	583.898	599.929	580.511	601.135	629.159	4,66	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Soya	153.821	145.789	164.965	166.706	170.938	2,54	88,41
Kanola	15.720	14.635	15.919	16.677	13.269	-20,44	6,86
Yerfıstığı	3.066	3.524	4.296	4.398	4.336	-1,41	2,24
Ayçiçeği	2.467	2.943	3.437	2.866	3.683	28,51	1,90
Pamuk Çiğiti	805	648	755	772	834	8,03	0,43
Hindistan Cevizi	122	211	229	174	174	0,00	0,09
Palm Çekirdeği	145	135	116	114	114	0,00	0,06
Toplam	176.146	167.885	189.717	191.707	193.348	0,86	100
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya	294.997	298.677	312.430	317.986	329.346	3,57	62,35
Kanola	68.139	67.855	68.218	71.170	67.636	-4,97	12,81
Ayçiçeği	44.235	46.573	49.515	45.781	52.341	14,33	9,91
Pamuk Çiğiti	33.628	32.983	34.111	31.997	33.410	4,42	6,33
Yerfıstığı	18.563	19.365	19.238	18.972	19.834	4,54	3,76
Palm Çekirdeği	18.137	18. Ara	19.246	19.786	19.987	1,02	3,78
Hindistan Cevizi	5.652	5.806	5.548	5.445	5.644	3,65	1,07
Toplam	483.351	515.807	508.306	511.137	528.198	3,34	100
İHRACAT (1000 TON)							
Soya	153.241	148.938	165.059	165.743	173.173	4,48	88,06
Kanola	16.531	14.621	15.905	17.148	13.561	-20,92	6,90
Yerfıstığı	3.513	3.796	4. Eyl	4.689	4.691	0,04	2,39
Ayçiçeği	2.747	3.231	3.638	3.016	3.885	28,81	1,98
Pamuk Çiğiti	872	756	838	931	1.016	9,13	0,52
Hindistan Cevizi	181	179	266	262	252	-3,82	0,13
Palm Çekirdeği	166	72	74	75	78	4,00	0,04
Toplam	177.251	171.593	230.223	191.864	196.656	2,50	100
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Soya	100.855	114.706	95.902	95.076	98.894	4,02	89,10
Kanola	8.214	9.918	7.973	6.083	3.652	-39,96	3,29
Yerfıstığı	5.173	5.288	4.933	4.747	4.317	-9,06	3,89
Ayçiçeği	2.697	2.240	2.434	2.357	2.351	-0,25	2,12
Pamuk Çiğiti	1.913	1.708	1.439	1.171	1.503	28,35	1,35
Palm Çekirdeği	208	233	209	214	225	5,14	0,20
Hindistan Cevizi	108	80	66	36	48	33,33	0,04
Toplam	119.168	134.173	112.956	109.684	110.990	1,19	100

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 14.09.2021) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹	2021/22 ²	20/21- 21/22 Değişim (%)	% Pay (2021/2022)
ÜRETİM (1000 TON)							
Palm Yağı	70.457	74.120	72.951	72.908	76.519	4,95	35,53
Soya Yağı	55.157	56.027	58.535	59.737	61.863	3,56	28,73
Kanola Yağı	27.998	27.721	28.020	29.105	27.726	-4,74	12,87
Ayçiçek Yağı	18.605	19.619	21.241	19.278	22.098	14,63	10,26
Palm Çekirdeği Yağı	8.247	8.590	8.531	8.410	8.787	4,48	4,08
Yerfıstığı Yağı	5.882	5.875	6.236	6.409	6.480	1,11	3,01
Çiğit Yağı	5.101	4.972	5.152	4.808	5.040	4,83	2,34
Hindistan Cevizi Yağı	3.561	3.643	3.488	3.435	3.564	3,76	1,65
Zeytin Yağı	3.285	3.168	3.124	2.922	3.283	12,35	1,52
Toplam	198.293	203.735	207.278	207.012	215.360	4,03	100
İTHALAT (1000 TON)							
Palm Yağı	46.937	50.643	47.828	47.963	50.965	6,26	58,36
Soya Yağı	9.984	10.971	11.394	11.667	11.808	1,21	13,52
Ayçiçek Yağı	9.151	9.704	11.697	9.958	11.971	20,21	13,71
Kanola Yağı	4.819	5.171	5.794	6.180	5.751	-6,94	6,59
Palm Çekirdeği Yağı	2.899	3.042	3.011	3.002	3.090	2,93	3,54
Hindistan Cevizi Yağı	1.746	1.854	1.843	1.785	1.897	6,27	2,17
Zeytin Yağı	1.093	1.096	1.305	1.302	1.376	5,68	1,58
Yerfıstığı Yağı	245	298	313	477	396	-16,98	0,45
Çiğit Yağı	83	85	94	86	78	-9,30	0,09
Toplam	76.957	82.864	83.279	82.420	87.332	5,96	100
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya Yağı	294.997	298.677	312.430	317.986	329.346	3,57	62,35
Kanola Yağı	68.139	67.855	68.218	71.170	67.636	-4,97	12,80
Ayçiçek Yağı	44.289	46.627	49.569	45.835	52.395	14,31	9,92
Çiğit Yağı	33.628	32.983	34.111	31.997	33.410	4,42	6,32
Palm Çekirdeği Yağı	18.556	19.356	19.229	18.963	19.825	4,55	3,75
Yerfıstığı Yağı	18.137	18. Ara	19.246	19.786	19.987	1,02	3,78
Hindistan Cevizi Yağı	5.623	5.771	5.522	5.424	5.623	3,67	1,06
Toplam	483.369	515.817	508.325	511.161	528.222	3,34	100
İHRACAT (1000 TON)							
Palm Yağı	48.828	51.907	48.445	48.821	52.050	6,61	57,19
Soya Yağı	10.764	11.456	12.307	12.178	12.595	3,42	13,84
Ayçiçek Yağı	10.327	11.503	13.134	10.947	13.238	20,93	14,55
Kanola Yağı	4.831	5.261	5.845	6.386	5.777	-9,54	6,35
Palm Çekirdeği Yağı	3.111	3.390	3.291	3.321	3.472	4,55	3,81
Hindistan Cevizi Yağı	1.761	2.130	1.871	1.873	1.923	2,67	2,11
Zeytin Yağı	1.121	1.179	1.465	1.336	1.467	9,81	1,61
Yerfıstığı Yağı	287	315	313	482	393	-18,46	0,43
Çiğit Yağı	104	108	114	97	97	0,00	0,11
Toplam	81.134	87.249	86.785	85.441	91.012	6,52	100
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Palm Yağı	12.230	13.415	13.719	12.271	12.048	-1,82	53,03
Soya Yağı	4.026	4.372	4.762	4.331	3.974	-8,24	17,49
Kanola Yağı	3.335	2.858	2.727	3.407	2.798	-17,87	12,32
Ayçiçek Yağı	2.288	1.919	2.486	1.728	2.010	16,32	8,85
Zeytin Yağı	685	840	760	511	486	-4,89	2,14
Palm Çekirdeği Yağı	931	862	946	732	615	-15,98	2,71
Hindistan Cevizi Yağı	645	558	496	395	356	-9,87	1,57
Yerfıstığı Yağı	518	416	392	312	340	8,97	1,50
Çiğit Yağı	169	150	148	74	91	22,97	0,40
Toplam	24.827	25.390	26.436	23.761	22.718	-4,39	100

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 14.09.2021)¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 3. Dünyada Ayrıçeği Tohumunun  lkelere Göre Dağılımı (000 ton)

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021 ¹	2021/2022 ²	% Pay (21/22)
EKİM ALANI (1000 HA)						
Rusya	7.146	7.944	8.363	8.345	9.300	32,90
Ukrayna	6.800	6.500	6.400	7.000	7.000	24,76
AB	4.394	4.018	4.315	4.350	4.410	15,60
Arjantin	1.678	1.876	1.530	1.670	1.600	5,66
Çin	1.171	921	915	1.250	1.100	3,89
Türkiye	700	715	730	720	755	2,67
Diğer	4.102	3.836	3.772	3.920	4.101	14,51
DÜNYA	25.991	25.810	26.025	27.255	28.266	100,00
ÜRETİM						
Ukrayna	13.700	15.000	16.500	14.100	17.500	30,72
Rusya	10.362	12.710	15.305	13.269	15.500	27,21
AB	10.128	9.505	9.442	8.850	10.000	17,55
Arjantin	3.538	3.825	3.235	3.430	3.400	5,97
Çin	3.149	2.494	2.402	3.300	2.900	5,09
Türkiye	1.550	1.800	1.750	1.560	1.800	3,16
ABD	970	956	887	1.353	926	1,63
Diğer	4.613	4.369	4.402	4.212	8.340	14,64
DÜNYA	48.010	50.659	53.923	50.074	56.969	100,00
İTHALAT						
Türkiye	770	1.116	1.178	975	1.400	38,01
AB	521	555	977	750	900	24,44
ABD	97	115	181	168	163	4,43
Çin	119	233	266	150	250	6,79
Özbekistan	176	280	107	150	215	5,84
İran	150	100	120	100	115	3,12
Diğer	634	544	608	573	640	17,38
DÜNYA	2.467	2.943	3.437	2.866	3.683	100,00
İHRACAT						
AB	705	680	528	650	650	16,73
Rusya	98	358	1.234	560	950	24,45
Çin	480	452	500	450	400	10,30
Moldova	674	629	479	300	600	15,44
Kazakistan	321	451	318	275	375	9,65
Ukrayna	39	105	53	200	400	10,30
Arjantin	55	173	183	180	165	4,25
Sırbistan	112	162	140	145	100	2,57
Diğer	263	221	203	256	245	6,31
DÜNYA	2.747	3.231	3.638	3.016	3.885	100,00
YURTIÇİ TÜKETİM						
Ukrayna	13.940	14.950	1.560	13.900	16.925	29,95
Rusya	10.456	12.350	14.200	12.850	14.550	25,75
AB	9.935	9.711	9.665	9.250	10.210	18,07
Arjantin	3.531	3.656	3.059	3.110	3.215	5,69
Çin	2.975	2.370	2.180	2.920	2.820	4,99
Türkiye	2.187	2.627	2.812	2.512	2.967	5,25
Diğer	5.435	4.984	20.232	5.459	5.827	10,31
DÜNYA	48.459	50.648	53.708	50.001	56.514	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
Arjantin	990	987	980	1.120	1.140	43,68
AB	647	316	542	242	282	10,80
ABD	175	130	88	222	129	4,94
Çin	188	93	99	179	109	4,18
Türkiye	30	203	220	118	221	8,47
Güney	81	90	127	100	123	4,71
Rusya	179	233	160	89	139	5,33
Diğer	407	368	218	287	467	17,89
DÜNYA	2.697	2.420	2.434	2.357	2.610	100,00

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 14.09.2021) ¹/Tahmin, ²/ ng r 

Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ülkelere Göre Dağılımı (000 ton)

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021 ¹	2021/2022 ²	% Pay (21/22)
ÜRETİM						
Ukrayna	5.913	6.364	7.390	5.934	7.225	32,70
Rusya	4.192	4.935	5.700	5.162	5.844	26,45
AB	3.755	3.671	3.645	3.481	3.907	17,68
Arjantin	1.385	1.425	1.200	1.225	1.268	5,74
Türkiye	881	1.066	1.141	1.000	1.195	5,41
Çin	645	466	423	681	642	2,91
Diğer	1.834	1.692	2.941	1.795	2.017	9,13
DÜNYA	18.605	19.619	21.241	19.278	22.098	100,00
İTHALAT						
Hindistan	2.476	2.328	2.514	2.350	2.700	22,55
Çin	785	1.032	1.749	1.700	2.150	17,96
AB	1.469	1.884	2.368	1.625	2.000	16,71
Türkiye	545	569	870	825	900	7,52
İran	521	640	650	550	615	5,14
Irak	475	509	608	475	600	5,01
Diğer	2.880	2.742	2.938	2.433	3.006	25,11
DÜNYA	9.151	9.704	11.697	9.958	11.971	100,00
İHRACAT						
Ukrayna	5.342	6.063	6.686	5.380	6.550	49,48
Rusya	2.310	2.651	3.487	2.900	3.750	28,33
AB	791	678	880	700	750	5,67
Türkiye	418	496	715	685	800	6,04
Arjantin	783	853	558	600	625	4,72
Sırbistan	134	188	161	160	135	1,02
Diğer	549	574	647	522	628	4,74
DÜNYA	10.327	11.503	13.134	10.947	13.238	100,00
YURTIÇİ TÜKETİM						
AB	4.533	4.789	4.923	4.788	5.063	24,64
Hindistan	2.500	2.550	2.700	2.550	2.700	13,14
Çin	1.428	1.496	2.169	2.378	2.789	13,57
Rusya	2.023	2.150	2.085	2.100	2.200	10,71
Türkiye	980	1.095	1.140	1.215	1.210	5,89
Arjantin	637	627	632	637	647	3,15
İran	600	650	700	610	675	3,28
Diğer	4.818	4.832	4.888	4.769	5.265	25,62
DÜNYA	17.519	18.189	19.237	19.047	20.549	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
Rusya	109	253	382	545	440	21,89
Ukrayna	279	35	189	178	278	13,83
AB	254	342	552	170	264	13,13
Türkiye	42	86	242	167	252	12,54
Arjantin	185	130	140	128	124	6,17
Hindistan	563	395	250	108	166	8,26
Irak	110	69	127	62	77	3,83
Diğer	746	609	604	370	409	20,35
DÜNYA	2.288	1.919	2.486	1.728	2.010	100,00

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 14.09.2021) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar (Bin ton)

	2017/2	2018/2	2019/2	2020/2021 ¹	2021/2022 ²
EKİLİ ALAN (000 HA)					
Kanola	6.	6.	5.	5.165	5.230
Ayçiçeği	4.	4.	4.	4.350	4.410
Soya				940	975
ÜRETİM					
Kanola	20.	18.	15.	16.248	16.800
Ayçiçeği	10.	9.	9.	8.850	10.000
Soya	2.	2.	2.	2.575	2.830
İTHALAT					
Soya	13.	14.	14.	15.000	15.000
Kanola	4.	4.	6.	5.848	4.850
Ayçiçeği				750	900
İHRACAT					
Ayçiçeği				650	650
Soya				200	225
Kanola				173	150
YURTIÇİ TÜKETİM					
Kanola	22.	22.	21.	22.800	21.525
Soya	15.	16.	17.	17.820	17.620
Ayçiçeği	9.	9.	9.	9.250	10.210
BİTİŞ STOKLARI					
Soya	1.	1.	1.	1.092	1.077
Kanola	1.	1.	1.	333	308
Ayçiçeği				242	282

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 14.09.2021) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Üretim Sezonu	Ayçiçeği Tohumu		Ayçiçek Yağı	
	ABD Çiftlik Fiyatı	Rotterdam CIF	Minneapolis FOB	AB FOB
2010/11	591	661	1.899	1.404
2011/12	632	593	1.834	1.254
2012/13	546	580	1.452	1.189
2013/14	480	466	1.302	929
2014/15	506	432	1.471	850
2015/16	433	440	1.275	849
2016/17	386	408	1,181	807
2017/18	381	403	1,203	776
2018/19	389	380	1,174	719
2019/20	436	420	1.434	795
2020/21	464	687	1.639	1.351
Ekim	461	530	1,257	999
Kasım	467	611	N/A	1.129
Aralık	450	654	N/A	1.191
Ocak	452	710	N/A	1.299
Şubat	452	734	N/A	1.387
Mart	467	787	N/A	1.640
Nisan	472	759	1.830	1.601
Mayıs	470	775	1.830	1.613
Haziran	470	743	N/A	1.320
Temmuz	N/A	650	N/A	1.305
Ağustos	N/A	609	N/A	1.380

Kaynak: www.fas.usda.gov, Oilseeds: World MarketsandTrade, September 2021 (Erişim tarihi: 14.09.2021)

Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2011/2012													
Tohum	14.711	47.298	53.145	102.096	137.936	62.631	57.156	70.461	146.788	103.133	40.718	11.321	847.394
Ham Yağ	15.661	22.406	40.928	48.841	77.669	35.321	70.161	60.002	93.212	84.430	57.809	44.644	651.085
Rafine Yağ	16,60	0,00	0,11	3,16	0,00	0,90	23,92	24,93	1,09	2,80	5,70	3,65	83
Küspe	21.969	44.441	60.338	81.404	81.591	63.087	39.484	72.286	118.890	86.559	49.882	19.090	739.021
2012/2013													
Tohum	33.913	18.230	42.615	54.746	41.953	71.024	87.780	47.783	83.573	100.079	56.511	5.095	643.302
Ham Yağ	44.986	38.144	73.356	63.143	55.986	41.947	29.217	65.366	76.245	44.845	73.724	44.139	651.096
Rafine Yağ	163,7	298,5	3,9	43,9	15,9	361,0	550,9	817,7	1.026,2	325,8	2.012,4	559,3	6.179
Küspe	18.807	51.450	48.941	78.166	40.461	61.088	31.627	33.550	30.447	17.766	16.846	3.303	432.450
2013/2014													
Tohum	24.702	25.460	59.593	116.858	57.028	42.687	49.104	67.064	65.282	55.118	42.152	2.618	607.668
Ham Yağ	43.458	44.042	46.061	60.819	74.971	63.991	68.290	78.550	95.855	89.887	66.908	32.693	765.528
Rafine Yağ	17	5	16	501,14	988	499	494	1.014	1.945	1.794	1.171	2.194	10.637
Küspe	16.130	47.519	96.040	67.275	82.439	68.639	59.518	69.916	87.066	60.646	70.514	31.528	757.229
2014/2015													
Tohum	26.820	70.335	55.422	57.764	29.926	34.602	48.209	64.527	59.798	53.166	25.603	4.326	530.499
Ham Yağ	38.450	62.414	58.540	81.851	87.960	80.752	80.250	60.398	59.642	101.236	57.130	24.896	793.519
Rafine Yağ	1.368	1.316	1.513	2469,06	992	1.011	3.129	1.255	3.950	3.071	1	2	20.079
Küspe	22.817	56.315	73.276	90.119	64.694	73.313	87.632	96.483	65.150	72.537	40.191	30.806	773.334
2015/2016													
Tohum	4.528	33.505	17.380	22.857	9.708	25.862	53.978	53.625	83.239	66.830	18.805	31.854	422.168
Ham Yağ	14.632	38.717	70.494	101.121	63.942	76.670	55.914	39.237	73.134	57.650	36.933	28.019	656.463
Rafine Yağ	443	2.142	2.430	2.517	3.122	1.875	3.303	624	1.443	4.490	2.734	4.252	29.377
Küspe	15.319	67.129	85.535	100.887	67.988	82.429	98.169	77.761	48.997	74.812	31.579	50.447	801.052
2016/2017													
Tohum	2.011	23.701	12.616	24.773	28.995	37.298	155.767	70.079	83.442	78.146	65.600	6.325	588.764
Ham Yağ	33.441	58.105	96.911	81.973	71.571	53.723	74.666	66.379	77.793	66.624	43.633	28.416	753.234
Rafine Yağ	2.224	3.721	4.925	3.770	2.581	4.284	3.983	2.348	5.171	3.089	2.451	765,1	39.312
Küspe	29.097	62.665	94.601	63.125	145.015	108.105	145.749	73.653	92.167	63.876	53.046	26.492	957.592
2017/2018													
Tohum	3.921	12.137	31.146	41.555	65.168	81.576	126.993	93.711	46.812	62.141	71.578	3.035	639.773
Ham Yağ	11.984	24.129	69.422	33.119	36.240	28.315	46.840	42.647	62.088	43.466	50.576	13.788	462.615
Rafine Yağ	2.432	3.461	5.355	3.339	2.704	4.558	1.736	3.060	2.196	3.040	5.471	3.270	40.622
Küspe	35.464	77.139	64.452	79.978	159.773	125.886	67.026	102.107	108.985	60.228	37.709	12.708	931.454
2018/2019													
Tohum	2.128	225	34.734	43.321	33.635	66.961	154.473	131.354	245.595	176.569	44.228	10.070	943.292
Ham Yağ	26.330	41.056	39.449	37.421	58.974	37.570	46.753	54.545	55.500	35.582	40.484	30.033	503.698
Rafine Yağ	1.929	6	686	1.518	2.350	3.753	1.828	5.293	5.280	3.912	1.964	839	29.356
Küspe	12.110	35.701	58.338	53.919	95.838	117.205	135.800	139.625	90.877	62.618	66.464	41.736	910.230
2019/2020													
Tohum	26.044	72.615	54.708	31.733	26.025	225.704	188.416	94.643	153.032	112.846	9.558	569	995.893
Ham Yağ	21.175	37.531	34.854	46.522	41.991	47.435	59.615	92.116	163.706	104.170	57.305	32.090	738.510
Rafine Yağ	3.079	3.269	4.158	4.118	1.824	3.681	1.874	1.625	906	1.459	2.443	2.904	31.342
Küspe	35.866	68.315	92.723	132.688	107.159	111.787	77.846	48.550	117.826	97.165	90.329	43.894	1.024.147
2020/2021													
Tohum	9.352	23.447	84.843	118.444	90.883	115.597	113.138	99.936	94.304	26.357	6.995	-	783.296
Ham Yağ	25.101	13.355	68.252	71.705	52.294	81.736	117.932	82.450	33.893	52.193	43.327	-	642.239
Rafine Yağ	1.387	3.302	3.201	4.457	2.049	2.533	1.448	2.163	343	100	151	-	21.133
Küspe	31.483	100.954	108.613	121.257	79.240	60.193	79.725	94.332	56.732	31.325	29.397	-	793.252

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

Not: 2020/2021 verileri 11 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küşpe İthalatı (000 \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2011/2012													
Tohum	8.566	25.680	28.483	54.497	73.741	33.633	31.271	39.529	86.331	62.456	24.612	5.706	474.506
Ham Yağ	21.458	29.151	51.791	61.337	97.489	44.221	90.091	80.970	126.227	113.767	77.779	60.395	854.675
Rafine Yağ	55,02	0,00	0,25	11,67	0,00	2,95	71,74	73,18	4,76	9,77	18,04	10,68	258
Küşpe	5.404	10.115	13.705	16.945	16.696	12.990	7.776	14.754	24.739	21.512	12.299	5.029	161.963
2012/2013													
Tohum	22.139	12.423	27.171	34.507	27.683	46.233	57.779	31.314	52.311	62.009	35.505	3.399	412.473
Ham Yağ	60.707	51.350	99.401	84.899	76.978	59.497	42.988	94.786	110.480	64.783	106.512	64.172	916.555
Rafine Yağ	336	553	13	74	48	674	903	1.381	1.674	540	3.239	944	10.380
Küşpe	5.100	17.801	17.903	28.474	13.989	22.262	11.261	10.837	9.696	5.702	5.692	1.198	149.914
2013/2014													
Tohum	16.735	17.067	40.283	78.567	38.671	27.550	33.326	45.309	43.492	37.372	28.404	1.578	408.353
Ham Yağ	64.470	65.330	67.818	90.306	111.482	94.505	99.395	112.947	138.754	130.196	97.938	47.613	1.120.755
Rafine Yağ	50	16	44	704,15	1.337	652	638	1.389	2.621	2.431	1.553	2.787	14.224
Küşpe	4.669	12.234	25.236	18.760	22.501	18.986	16.544	20.016	26.226	18.656	21.230	9.305	214.364
2014/2015													
Tohum	19.973	55.245	44.299	42.575	24.115	24.393	32.332	42.066	37.827	34.280	16.804	2.937	376.848
Ham Yağ	53.919	90.064	84.974	116.206	115.995	108.849	103.563	79.490	84.040	145.978	80.968	36.179	1.100.226
Rafine Yağ	1.610	1.503	1.847	3146,31	1.240	1.255	3.725	1.377	4.651	3.776	4	6	24.140
Küşpe	6.167	14.381	18.326	22.270	16.512	18.895	22.762	23.815	15.612	18.135	10.542	8.038	195.454
2015/2016													
Tohum	3.067	21.719	11.340	15.423	6.343	16.891	35.186	34.556	53.709	43.814	12.771	20.611	275.431
Ham Yağ	19.249	56.918	100.877	143.414	89.132	109.020	80.550	54.023	98.809	79.562	51.420	41.785	924.758
Rafine Yağ	597	2.604	3.176	3.304	4.057	2.487	4.275	845	1.903	5.752	3.454	5.218	37.672
Küşpe	4.239	16.779	21.111	23.954	14.638	17.059	19.369	15.383	10.093	18.963	8.406	12.476	182.471
2016/2017													
Tohum	1.493	18.183	9.716	15.095	16.090	18.865	77.956	35.140	41.938	39.207	34.129	3.325	311.136
Ham Yağ	43.296	82.382	132.933	107.433	71.508	50.923	72.943	65.105	77.535	66.862	46.612	27.198	844.730
Rafine Yağ	2.828	4.383	5.709	4.303	3.017	5.008	4.626	2.733	6.048	3.629	2.850	948	46.083
Küşpe	6.749	13.376	19.674	12.815	29.073	21.311	23.399	14.153	17.657	12.169	10.200	5.028	185.604
2017/2018													
Tohum	2.291	7.124	15.842	17.840	27.461	31.749	50.929	37.043	18.833	25.512	30.164	1.164	265.952
Ham Yağ	12.522	24.897	67.767	30.789	34.913	22.551	37.361	33.148	49.247	35.175	40.312	10.858	399.540
Rafine Yağ	2.852	4.401	6.566	3.769	3.091	4.984	1.945	3.166	2.132	2.842	5.305	2.989	44.041
Küşpe	6.886	14.465	11.951	14.706	29.806	24.220	14.480	25.495	29.316	16.864	10.444	3.458	202.092
2018/2019													
Tohum	687	126	13.959	16.155	12.589	25.282	58.573	51.429	97.212	71.041	19.107	4.453	370.612
Ham Yağ	20.309	30.644	29.300	26.748	40.394	25.784	32.319	37.666	39.922	25.290	29.082	23.015	360.475
Rafine Yağ	1.678	14	595	1.300	2.082	3.245	1.676	4.728	4.847	3.713	1.874	830	26.583
Küşpe	3.147	9.055	14.141	12.970	22.492	27.219	31.565	31.912	19.842	14.091	15.343	9.863	211.640
2019/2020													
Tohum	10.518	25.958	20.456	11.338	10.313	91.907	78.599	37.660	64.438	47.253	3.784	254	402.480
Ham Yağ	15.951	27.665	25.675	32.827	29.994	34.392	46.336	69.364	121.209	76.792	42.615	24.243	547.063
Rafine Yağ	2.999	3.203	4.062	4.007	1.764	3.535	1.867	1.563	916	1.515	2.287	2.735	30.452
Küşpe	8.406	14.921	19.604	27.571	22.598	24.254	17.134	10.730	27.861	23.141	21.596	10.250	228.067
2020/2021													
Tohum	3.984	10.963	44.419	69.018	56.989	76.545	76.408	74.754	71.256	20.569	5.136	-	510.042
Ham Yağ	20.252	12.786	62.131	72.391	57.979	99.234	151.896	119.920	52.694	74.666	56.825	-	780.773
Rafine Yağ	1.330	3.311	3.303	5.096	2.711	3.466	2.155	3.466	350	230	263	-	25.681
Küşpe	7.294	25.515	31.227	38.675	25.770	21.316	28.200	30.988	18.737	11.081	10.190	-	248.992

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

Not: 2020/2021 verileri 11 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2011/2012													
Tohum	7,1	168,4	198,8	172,4	220,5	280,9	436,4	301,9	314,5	163,9	167,5	114,4	2.547
Ham Yağ	9,6	100,0	310,4	13,2	22,0	222,7	89,1	0,5	0,1	0,0	0,6	0,6	769
Rafine Yağ	34.664	34.276	31.459	44.828	41.538	49.398	44.039	51.560	54.608	46.891	47.574	49.811	530.645
Küspe	0,1	50	315	0	0	0	1.716	0	0	0	0	0	2.082
2012/2013													
Tohum	142,3	128,4	181,7	64,9	87,6	97,2	71,4	66,6	181,2	168,1	245,1	171,3	1.606
Ham Yağ	5,2	0,6	0,0	0,7	0,6	0,1	7,4	0,1	0,8	0,1	1,8	0,0	17
Rafine Yağ	44.090	43.505	53.035	35.493	34.879	19.486	23.414	39.612	59.626	55.388	62.368	59.846	530.743
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	998,1	998
2013/2014													
Tohum	82,0	190,1	129,4	103,2	134,3	155,9	119,4	84,1	101,7	87,8	64,6	169,1	1.422
Ham Yağ	3,8	1,8	5,0	1,3	0,0	12,3	56,3	79,9	1,8	4,4	0,6	3,3	170,5
Rafine Yağ	45.831	48.890	57.470	62.323	56.560	39.858	59.657	69.098	60.752	65.899	56.663	55.037	678.038
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	63	0	0	63
2014/2015													
Tohum	48,4	48,6	26,2	46,3	288,8	367,6	339,0	151,5	197,2	74,1	131,4	149,9	1.869
Ham Yağ	1,4	0,4	2,3	0,0	0,0	24,7	3,5	0,4	1,2	0,2	0,6	0,0	34,7
Rafine Yağ	46.075	51.164	58.421	64.560	80.978	62.157	54.206	37.605	49.606	57.321	35.403	38.071	635.567
Küspe	50	100	100	75	0	0	0	0	53	0	6.553	0	6.932
2015/2016													
Tohum	287	238	258	36	382	442	840	426	384	291	176	602	4.362
Ham Yağ	0,3	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	1,3	0,2	2,7	0,3	0,0	0,1	6,0
Rafine Yağ	34.204	46.866	68.184	55.755	47.583	54.907	47.203	40.375	43.862	52.594	43.883	49.329	584.746
Küspe	51	50	74	100	0	0	100	0	360	3.164	0	50	3.948
2016/2017													
Tohum	568,2	1.058	924,6	416,4	753,9	662,1	960	1.249	300,8	432,6	918,1	1.368	9.611
Ham Yağ	0,2	0,1	0,1	1,5	-	0,6	29	0,7	0,1	30,0	0,3	6,7	69
Rafine Yağ	40.289	63.533	66.200	51.590	47.063	59.296	69.942	48.864	57.553	53.757	32.537	38.402	629.028
Küspe	212,7	1.261	1.315,0	140,0	113,2	25,9	74,3	50	95,7	-	-	-	3.288
2017/2018													
Tohum	1.580	2.225	2.368	3.036	637	217	204	474	40	351	107	466	11.706
Ham Yağ	1	1	1	4	3	2	2.077	275	373	227	264	1.685	4.913
Rafine Yağ	29.488	31.491	27.254	28.941	26.697	26.565	32.727	39.342	39.762	23.983	31.792	32.110	370.153
Küspe	-	52	54	76	179	385	3.154	180	208	152	601	1.887	6.927
2018/2019													
Tohum	735	164	227	493	416	125	288	509	680	203	226	361	4.427
Ham Yağ	77	208	205	165	59	68	569	632	270	487	5.319	486	8.546
Rafine Yağ	35.408	41.522	38.987	33.049	30.191	30.930	32.545	37.558	45.249	21.972	40.244	37.502	425.157
Küspe	3.186	1.250	2.619	2.948	200	3.896	925	198	269	676	1.732	4.752	22.651
2019/2020													
Tohum	101	671	764	389	421	602	818	208	94	124	162	45	4.400
Ham Yağ	574	1.753	735	1.731	183	371	297	113	177	552	712	181	7.380
Rafine Yağ	43.799	51.449	40.572	34.889	39.615	45.610	54.192	59.332	56.682	68.025	63.145	50.573	607.885
Küspe	293	73	44	2.397	50	2.697	151	968	489	2.194	100	149	9.602
2020/2021													
Tohum	559	127	437	562	240	315	3.388	3.044	52	26	4.378	-	13.128
Ham Yağ	1.604	2.194	20	14.892	79	16.473	2.054	22	3.566	7.554	45	-	48.502
Rafine Yağ	54.970	39.487	41.300	41.063	26.037	25.410	42.755	38.687	29.794	46.941	28.338	-	414.783
Küspe	0	850	912	284	295	1.900	998	791	1.700	6.083	3.294	-	17.107

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

Not: 2020/2021 verileri 11 aylık verilerdir.

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (000 \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2011/2012													
Tohum	9	113	194	150	306	356	541	448	457	231	282	164	3.249
Ham Yağ	18,4	110,0	349,1	26,8	41,3	271,1	109,5	2,5	0,3	0,0	1,4	3,1	933
Rafine Yağ	60.468	54.233	48.841	69.290	63.193	76.574	68.032	80.911	86.278	75.279	76.259	80.378	839.736
Küspe	0,3	12	65	0	0	0	321	0	0	0	0	0	398
2012/2013													
Tohum	177	203	278	108	193	184	126	103	342	280	373	277	2.643
Ham Yağ	11,8	1,3	0,0	2,0	1,1	0,3	12,2	0,1	1,6	0,1	3,2	0,0	34
Rafine Yağ	70.707	70.218	85.408	55.892	53.671	29.685	35.692	61.322	92.231	85.619	94.859	89.042	824.346
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	236	236
2013/2014													
Tohum	157	428	223	206	285	304	221	159	180	195	118	259	2.733
Ham Yağ	8	3	8	2	0	23	54	73	3	8	1	6	191
Rafine Yağ	61.047	62.207	72.348	78.096	70.143	47.749	70.703	83.471	73.349	81.299	68.452	65.424	834.287
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	0	0	15
2014/2015													
Tohum	106,7	107,9	46,4	85,7	294,1	567,2	325,8	240,6	225,7	143,8	248,8	271,6	2.664
Ham Yağ	2,0	0,8	3,4	0,0	0,0	20,5	4,8	0,7	2,0	0,4	1,1	0,0	35,7
Rafine Yağ	53.458	58.775	66.169	73.652	92.014	70.456	59.433	40.940	53.684	63.135	39.211	41.811	712.738
Küspe	15	24	31	24	0	0	0	0	17	0	1.651	0	1.762
2015/2016													
Tohum	496	394	421	65	622	709	1.285	689	613	488	266	913	6.960
Ham Yağ	0,7	1,2	0,5	0,0	0,0	0,0	2,5	0,4	4,8	0,5	0,0	0,2	10,9
Rafine Yağ	37.765	49.867	74.238	60.309	51.487	58.846	50.929	43.175	46.578	55.100	46.959	52.018	627.273
Küspe	16	12	20	28	0	0	24	0	86	1.158	0	16	1.359
2016/2017													
Tohum	1.083	2.081	1.704	587,7	1.281	937,0	1.437	1.657	460,9	688,3	1.421	2.045	15.382
Ham Yağ	0,3	0,1	0,2	2,6	0	1,9	36,8	1,7	0,3	47,7	0,4	8,9	100,8
Rafine Yağ	42.302	67.254	69.796	53.966	49.614	63.353	72.689	50.430	57.760	54.162	32.848	38.969	653.046
Küspe	61	300	19	263	61	30	5	18,9	0	13	23	0	795
2017/2018													
Tohum	2.361	3.511	3.604	4.813	791	351	367	591	25	344	188	265	17.211
Ham Yağ	1	4	2	8	5	5	1.662	271	374	219	259	1.583	4.394
Rafine Yağ	29.937	31.976	28.200	30.093	27.488	27.147	34.110	41.284	41.312	25.135	33.840	32.550	355.584
Küspe	0	22	16	17	56	100	1.096	64	70	57	147	389	2.033
2018/2019													
Tohum	647	144	232	341	370	122	296	445	671	220	252	344	4.084
Ham Yağ	76	199	187	156	65	65	701	947	253	455	6.490	496	10.092
Rafine Yağ	35.688	41.365	37.938	31.535	28.194	29.186	30.708	34.779	42.227	20.723	37.115	34.702	404.159
Küspe	1.047	336	960	581	54	1.353	205	54	106	277	420	1.835	7.229
2019/2020													
Tohum	168	1.238	837	373	748	1.060	1.099	87	160	124	212	70	6.177
Ham Yağ	583	1.615	748	1.518	179	397	290	106	166	515	659	172	6.947
Rafine Yağ	40.725	48.172	37.785	32.584	37.584	44.249	52.177	56.023	54.266	66.789	61.238	48.977	580.570
Küspe	70	25	14	857	15	1.143	41	198	148	956	31	41	3.538
2020/2021													
Tohum	841	179	585	863	376	513	2.470	2.175	33	16	2.526	-	10.575
Ham Yağ	1.333	2.092	21	18.776	81	20.639	2.544	20	5.534	11.876	54	-	62.971
Rafine Yağ	53.746	41.656	44.797	48.651	33.092	34.954	63.806	61.068	49.615	78.192	44.298	-	553.873
Küspe	0	183	100	60	112	642	309	327	475	2.219	1.420	-	5.847

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

Not: 2020/2021 verileri 11 aylık verilerdir.

Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (ton)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Rusya Federasyonu	227.364	2.842	225.375	685.127	25.922
Moldova	222.243	258.138	372.266	93.152	122.492
Bulgaristan	88.433	96.344	82.451	86.578	163.323
Romanya	39.773	241.520	268.440	57.997	124.898
Ukrayna	31.455	5.321	24.452	44.101	37.858
Arjantin	0	0	30.704	31.572	38.391
Fransa	0	0	0	25.092	14.444
Sırbistan	0	174	12.873	16.186	2.106
Bosna-Hersek	4.799	408	0	3.520	0
Diğer	358	26.674	31.424	3.403	17.774
TOPLAM	614.424	631.422	1.047.985	1.046.726	547.210

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Rusya Federasyonu	112.858	1.291	87.989	295.469	13.718
Moldova	111.711	103.359	145.634	46.705	85.026
Bulgaristan	45.381	39.758	32.604	37.064	121.469
Romanya	19.810	95.538	99.521	25.327	84.378
Ukrayna	16.379	2.878	13.235	23.313	26.206
Arjantin	0	0	11.871	13.073	28.201
Fransa	0	0	0	11.589	9.478
Diğer	3.609	10.957	17.102	10.053	13.182
TOPLAM	309.747	253.780	407.956	462.594	381.658

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (ton)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Cezayir	13.141	2.293	3.499	2.722	300
Irak	23	480	17	452	181
ABD	17	254	0	384	0
Tunus	1.154	395	340	380	81
Almanya	66	22	1	75	0
Kanada	36	2	1	39	18
Birleşik Krallık	0	0	0	24	7.472
Fas	0	55	20	20	0
Azerbaycan	53	72	34	16	0
Avustralya	17	8	12	12	0
İspanya	0	8	0	8	0
İtalya	0	0	0	5	42
BAE	12	10	13	5	0
Suudi Arabistan	8	8	5	5	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	9	2	1	4	1
Umman	0	0	0	3	0
Bahreyn	2	0	1	2	0
Diğer	1.315	507	789	4	3.347
Toplam	15.853	4.115	4.732	4.160	11.443

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Cezayir	21.013	3.076	4.471	4.789	540
ABD	20	163	0	524	0
Tunus	1.086	160	197	243	43
Irak	49	186	9	127	116
Almanya	175	20	3	93	0
Kanada	43	6	2	47	38
Fas	0	26	27	40	0
Avustralya	64	30	42	40	0
Azerbaycan	78	70	42	38	0
Birleşik Krallık	0	0	0	30	4.561
BAE	24	23	31	12	0
İspanya	0	7	0	9	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	14	3	3	7	1
İtalya	0	0	0	7	60
Suudi Arabistan	18	16	8	6	0
Diğer	1.633	500	502	17	2.748
TOPLAM	24.215	4.287	5.336	6.028	8.107

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Rusya Federasyonu	411.563	326.298	412.141	611.674	395.894
Ukrayna	145.642	72.213	11.661	83.704	22.993
Bulgaristan	16.008	18.445	25.297	26.636	32.544
Bosna-Hersek	42.863	37.496	36.961	23.837	0
Moldova	0	1.500	0	18.221	7.085
Sırbistan	0	0	12.500	6.757	5.307
Romanya	5.382	12.264	0	6.010	0
Irak	0	0	0	1	0
Diğer	0	2	964	1	2
TOPLAM	621.459	468.218	499.523	776.840	463.826

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Rusya Federasyonu	398.045	255.127	286.029	481.341	521.970
Ukrayna	146.870	55.324	7.929	62.329	28.983
Bosna-Hersek	46.487	34.510	31.536	22.321	0
Bulgaristan	17.339	14.622	18.294	21.288	46.421
Moldova	0	1.343	0	14.116	9.169
Sırbistan	0	0	11.069	6.618	6.669
Romanya	5.921	9.635	0	4.491	0
Irak	0	0	0	0	0
Diğer	0	4	735	0	2
TOPLAM	614.662	370.565	355.592	612.504	613.214

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (ton)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
İran	3	0	4.506	14.839	29.588
Irak	0	2.050	2.396	3.595	0
ABD	0	1.540	4.740	2.742	0
İsrail	0	0	0	63	87
Gürcistan	11	52	24	18	4
Malezya	0	3	934	13	1
Azerbaycan	2	1	3	4	0
Diğer	60	1.915	80	23	112
TOPLAM	75	5.561	12.684	21.297	29.792

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
İran	3,172	0	5680,557	18704,078	40511,967
Irak	0	1630,775	1766,45	3231,392	0,025
ABD	0	1412,792	4965,609	2590,295	0
İsrail	0	0	0	76,606	98,035
Gürcistan	17,11	83,517	52,536	44,596	8,25
Malezya	0	4,482	1397,359	22,395	2,334
Diğer	93	1.864	75	35	129
TOPLAM	113	4.996	13.938	24.705	40.750

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Bosna-Hersek	38.933	29.824	37.152	28.855	8.462
Belçika	36	50	92	78	72
Fransa	50	41	38	36	17
Macaristan	0	2	0	28	84
Irak	0	129	0	24	0
Diğer	240	128	2.560	42	153
TOPLAM	39.259	30.173	39.843	29.063	8.787

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Bosna-Hersek	45.683	29.307	34.393	28.762	11.907
Belçika	98	131	235	206	203
Fransa	135	109	100	99	50
Macaristan	0	2	0	43	138
Hollanda	0	0	1	30	106
Diğer	532	490	2.538	83	238
TOPLAM	46.448	30.040	37.267	29.221	12.642

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Cibuti	27.186	34.126	98.052	184.532	56.543
Yemen	10.600	36.351	57.828	49.649	29.028
Suriye	112.174	75.370	61.315	49.226	27.694
Libya	9.627	19.630	17.306	48.867	16.747
Irak	244.329	92.234	44.258	39.316	18.877
Somali	9.578	7.718	25.766	24.629	4.137
İsrail	10.157	13.109	11.180	16.222	12.665
Senegal	7.516	10.894	5.519	13.876	2.848
Güney Afrika Cumhuriyeti	29	35	0	13.322	1.500
Myanmar	2.809	5.403	8.460	12.978	3.761
BAE	4.114	5.074	8.778	12.307	4.344
Lübnan	12.013	9.908	8.104	12.240	9.548
Umman	1.550	6.106	8.106	10.746	3.797
ABD	2.376	2.773	2.538	9.132	7.087
Tayland	6.007	5.081	7.236	8.442	3.823
Gana	1.047	1.525	2.313	8.362	1.613
Filistin Devleti	3.780	1.966	8.025	7.246	2.111
Katar	9.352	7.935	6.882	5.956	1.670
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	6.021	6.685	6.234	5.696	3.076
Etiyopya	4.638	3.111	3.880	5.599	360
Çin	2.335	2.379	3.919	5.548	692
Sudan	641	256	1.047	5.407	295
Suudi Arabistan	3.348	3.533	4.123	4.007	24
Kuveyt	1.689	1.340	2.296	3.680	727
Venezuela	494	12.214	2.197	3.379	800
Afganistan	2.258	2.567	3.941	3.247	2.570
Bahreyn	1.133	1.056	1.898	2.482	888
Angola	1.016	825	1.200	2.467	2.929
Güney Kore	1.468	1.749	1.885	2.387	754
Tanzanya	1.988	2.231	4.009	2.376	2.471
Diğer	23.291	28.760	28.603	40.627	14.584
TOPLAM	524.565	401.945	446.900	613.950	237.963

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Değeri (000 \$)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Cibuti	27.922	33.674	90.377	177.622	85.929
Libya	12.487	21.077	15.952	49.211	26.430
Yemen	11.101	34.915	53.235	48.355	45.334
Suriye	113.064	75.033	55.422	47.666	41.778
Irak	246.730	95.776	40.482	38.884	29.050
Somali	9.845	7.594	23.945	23.527	6.723
İsrail	10.406	12.647	10.255	16.043	18.360
Myanmar	2.956	5.698	8.677	13.858	5.598
Senegal	7.694	10.744	5.146	13.655	4.292
Güney Afrika Cumhuriyeti	42	55	0	13.311	2.149
BAE	4.371	5.225	8.418	12.513	6.093
Lübnan	12.486	10.140	7.914	12.486	14.183
ABD	2.955	3.290	2.781	11.755	10.731
Umman	1.681	5.943	7.664	10.164	5.836
Gana	1.110	1.571	2.155	8.244	2.543
Tayland	5.742	4.696	6.251	7.773	5.568
Filistin Devleti	3.743	2.018	7.177	6.909	2.992
Katar	10.527	9.436	6.994	6.430	2.624
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	6.347	6.707	5.854	5.919	4.989
Etiyopya	4.990	3.217	3.850	5.741	508
Çin	2.563	2.553	3.841	5.628	1.003
Sudan	610	256	965	5.097	459
Suudi Arabistan	3.661	3.733	4.042	4.036	34
Kuveyt	1.866	1.440	2.313	3.810	1.215
Venezuela	502	13.642	2.082	3.799	1.214
Güney Kore	2.443	2.859	2.849	3.489	1.636
Afganistan	2.347	2.533	3.612	3.335	4.154
Türkmenistan	218	67	60	2.842	25
Angola	1.053	823	1.134	2.704	4.745
Togo	2.176	1.369	705	2.552	59
Diğer	26.394	30.660	32.748	42.735	28.769
TOPLAM	540.032	409.391	416.899	610.094	365.024

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (ton)

	2017	2018	2019	2020	2021*
Rusya Federasyonu	447.967	408.735	480.061	545.258	256.912
Ukrayna	381.244	230.451	379.985	335.661	121.550
Bulgaristan	71.996	104.412	144.741	119.796	36.808
Moldova	28.309	41.529	25.000	31.701	12.393
Romanya	28.174	49.052	48.537	18.738	3.281
Diğer	7.445	310	1.430	5.709	0
TOPLAM	965.137	834.489	1.079.754	1.056.864	430.944

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (000 \$)

	2017	2018	2019	2020	2021*
Rusya Federasyonu	85.613	91.984	106.694	128.716	86.978
Ukrayna	73.814	54.156	85.627	86.592	40.226
Bulgaristan	14.010	25.450	33.366	31.425	13.456
Moldova	5.674	9.936	5.669	7.643	4.331
Romanya	5.379	11.784	11.067	4.581	1.291
Diğer	1.507	87	406	1.317	0
TOPLAM	185.997	193.397	242.829	260.274	146.282

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 25. Ükelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küşpesi İhracatı (ton)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Birleşik Krallık	0	7.900	7.400	4.594	3.655
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	0	4.079	2.300	1.700	5.406
Suriye	181	1.402	441	1.247	130
Katar	0	17	316	691	198
Irak	0	50	368	182	52
Azerbaycan	473	379	348	150	50
Türkmenistan	0	50	1.979	125	195
Diğer	28	2.870	2.300	101	5.375
TOPLAM	681	16.747	15.454	8.790	15.062

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 26. Ükelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küşpesi İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2017	2018	2019	2020	2021*
Birleşik Krallık	0	2.899	2.856	2.010	1.558
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	0	878	467	342	1.636
Katar	0	5	104	249	91
Suriye	41	406	100	154	49
Irak	0	12	97	44	19
Azerbaycan	146	118	113	39	20
Türkmenistan	0	18	704	32	71
Diğer	18	567	828	31	2.062
TOPLAM	206	4.903	5.270	2.903	5.505

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 23.09.2021)

* İlk 7 ay itibarıyla.

Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibarıyla Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

Yıllar	Üretim (ton)	Ekilen alan (Ha)	Verim (ton/ha)
2001	650.000	510.000	1,27
2002	850.000	550.000	1,55
2003	800.000	545.000	1,47
2004	900.000	550.000	1,64
2005	975.000	566.000	1,72
2006	1.118.000	585.400	1,91
2007	854.407	554.678	1,54
2008	992.000	580.000	1,71
2009	1.057.125	584.000	1,81
2010	1.320.000	641.400	2,06
2011	1.335.000	655.700	2,04
2012	1.370.000	604.616	2,27
2013	1.523.000	609.784	2,50
2014	1.637.900	657.458	2,49
2015	1.680.700	685.317	2,45
2016	1.670.716	720.108	2,32
2017	1.964.385	779.622	2,52
2018	1.949.229	734.465	2,65
2019	2.100.000	752.631	2,79
2020	2.067.004	728.852	2,84

Kaynak: TÜİK (Erişim tarihi: 07.09.2021)

Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayçiçeği Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2008	0,80	0,86	0,92	0,94	0,96	0,93	0,95	0,83	0,78	0,77	0,81	0,80	0,86
2009	0,79	0,84	0,85	0,85	0,83	0,85	0,86	0,77	0,73	0,72	0,75	0,76	0,80
2010	0,77	0,77	0,78	0,79	0,79	0,79	0,82	0,86	0,87	0,90	0,97	1,02	0,84
2011	1,11	1,10	1,12	1,17	1,15	1,21	1,21	1,18	1,21	1,20	1,18	1,21	1,17
2012	1,21	1,22	1,24	1,26	1,33	1,35	1,34	1,37	1,51	1,51	1,49	1,48	1,36
2013	1,47	1,51	1,48	1,49	1,46	1,45	1,46	1,41	1,38	1,38	1,40	1,43	1,44
2014	1,94	1,96	2,00	1,92	1,93	1,93	1,88	1,82	1,72	1,74	1,71	1,76	1,86
2015	1,75	1,73	1,78	1,75	1,78	1,81	1,80	1,81	1,90	1,98	1,98	1,97	1,84
2016	2,12	2,11	2,07	1,99	2,09	2,08	2,10	2,02	2,30	2,35	2,37	2,36	2,16
2017	2,40	2,39	2,41	2,41	2,39	2,45	2,45	2,45	2,56	2,54	2,57	2,62	2,47
2018	2,61	2,63	2,69	2,59	2,57	2,67	2,70	2,87	3,00	2,92	2,80	2,84	2,74
2019	2,87	2,88	2,85	2,84	2,82	2,86	2,89	3,13	3,62	3,87	3,96	3,86	3,20
2020	4,07	4,13	3,96	4,18	4,25	4,28	4,32	5,02	5,30	5,63	5,72	5,88	4,73
2021	5,89	6,08	6,21	6,24	6,32	6,09	6,15	6,38	-	-	-	-	6,17

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 23.09.2021)

Not: 2021 verileri 7 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayçiçek Yağı Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2006	2,93	2,96	2,94	2,92	2,93	2,96	3,06	3,19	3,18	3,17	3,17	3,17	3,05
2007	3,21	3,29	3,27	3,26	3,24	3,23	3,25	3,30	3,58	3,88	4,09	4,13	3,48
2008	4,23	4,75	4,94	5,39	6,07	6,11	6,19	6,01	5,47	5,27	5,11	5,13	5,39
2009	5,07	4,80	4,77	4,83	4,81	4,78	4,71	4,59	4,55	4,51	4,44	4,45	4,69
2010	4,43	4,39	4,40	4,38	4,36	4,06	4,03	4,00	4,04	4,08	4,26	4,46	4,24
2011	4,64	4,89	5,00	5,00	4,96	5,05	5,22	5,41	5,41	5,44	5,49	5,53	5,17
2012	5,59	5,67	5,73	5,77	5,96	6,12	6,12	6,04	6,06	6,14	6,28	6,33	5,98
2013	6,36	6,25	6,19	6,24	6,21	6,19	6,16	6,09	6,02	5,96	5,95	5,98	6,13
2014	6,06	6,15	6,18	6,19	6,18	6,18	6,14	6,13	6,11	6,15	6,15	6,17	6,15
2015	6,36	6,47	6,45	6,58	6,61	6,76	6,92	7,02	7,04	7,15	7,31	7,45	6,84
2016	7,50	7,53	7,52	7,50	7,51	7,59	7,66	7,65	7,67	7,73	7,75	7,88	7,62
2017	8,03	8,13	8,20	8,28	8,28	8,27	8,23	8,25	8,29	8,31	8,39	8,51	8,26
2018	8,33	8,30	8,29	8,28	8,30	8,68	8,81	9,09	9,97	10,41	10,31	10,12	9,08
2019	9,57	9,54	9,49	9,69	10,12	10,30	10,36	10,41	10,51	10,56	10,56	10,58	10,14
2020	10,75	10,93	10,96	11,61	12,05	12,04	12,01	11,98	12,72	14,17	15,09	16,06	12,53
2021	16,51	16,97	17,49	17,93	18,04	18,92	19,27	19,28	-	-	-	-	18,05

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 23.09.2021)

Not: 2021 verileri 8 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

İller	2016			2017			2018			2019			2020		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Tekirdağ	1.420.265	283.838	200	1.567.329	368.125	235	1.481.286	347.502	235	1.365.350	342.299	251	1.424.669	353.982	248
Konya	526.832	205.274	390	670.212	254.413	380	727.561	296.591	408	721.495	298.674	416	668.054	278.546	417
Adana	539.542	166.524	309	580.227	195.225	336	521.214	176.639	339	844.022	264.852	314	603.723	195.429	324
Edirne	988.286	222.064	225	1.008.114	244.655	243	954.502	237.136	248	950.498	249.569	263	909.155	240.434	264
Kırklareli	782.569	170.278	218	780.591	193.784	248	750.021	193.169	258	740.511	210.930	285	778.064	226.320	291
Çorum	243.244	56.048	230	295.674	72.100	244	269.612	67.977	252	307.440	78.307	255	347.144	87.522	252
Çanakkale	170.421	39.097	229	199.455	49.156	246	192.253	52.882	275	182.350	54.249	297	179.492	53.306	297
Tokat	137.141	39.306	287	156.778	41.549	265	156.875	49.049	313	162.301	52.163	321	150.046	48.047	320
Samsun	151.901	35.546	234	157.324	38.253	243	157.312	40.806	259	167.056	46.487	278	163.023	44.479	273
Eskişehir	80.628	26.247	326	120.599	36.040	299	111.398	39.879	358	126.459	45.677	362	133.731	47.644	366
Balıkesir	157.148	30.555	194	175.263	37.923	216	160.878	35.554	221	182.703	41.077	225	151.554	37.740	249
Amasya	122.547	33.122	270	149.944	33.217	222	134.972	32.366	240	137.300	39.841	299	147.518	47.087	320
İstanbul	171.484	37.544	219	175.964	44.400	253	175.827	42.820	244	166.390	37.851	227	161.784	43.274	267
Bursa	99.564	23.172	233	101.743	26.449	261	94.501	27.354	289	96.497	28.276	293	88.601	25.588	289
Karaman	65.149	15.083	295	72.742	21.134	291	67.160	22.001	328	66.460	22.125	333	70.374	24.858	353
Aksaray	73.485	25.608	348	106.803	35.751	335	83.404	31.948	383	60.437	20.642	342	47.872	20.562	430
Osmaniye	42.695	12.054	282	59.969	18.803	314	54.894	17.957	327	63.947	20.153	315	44.210	15.123	342
Afyonkarahisar	37.451	8.165	218	46.644	11.358	244	44.959	12.509	281	48.070	14.185	295	54.116	13.432	248
Şanlıurfa	55.704	12.057	216	58.789	10.737	183	51.485	10.582	206	69.281	13.767	199	55.693	14.366	258
Ankara	50.921	9.304	183	52.304	9.920	190	50.381	12.468	247	41.517	10.625	256	53.585	13.509	252
Mersin	26.707	6.042	226	30.230	8.145	269	22.367	6.194	277	34.558	10.131	293	21.936	6.444	294
Sakarya	28.416	6.005	211	29.340	6.994	238	28.222	6.839	250	25.719	6.669	259	22.871	6.271	274
İzmir	17.105	4.361	255	17.783	4.388	247	18.032	4.892	271	22.470	6.012	268	24.341	6.502	267
Kırşehir	31.021	5.465	176	28.487	5.780	203	20.100	4.353	217	22.523	4.893	217	46.155	10.654	231
Ağrı	6.975	1.170	168	26.011	3.612	139	28.052	4.290	153	26.891	4.266	159	19.478	4.150	213
Bilecik	19.486	2.757	141	17.753	2.510	141	17.925	2.765	154	23.074	3.973	172	19.200	4.295	224
Bolu	12.150	3.188	262	11.700	2.993	256	11.830	3.017	255	11.947	2.987	250	13.065	3.832	293
Kahramanmaraş	3.150	418	133	3.630	545	150	9.282	1.979	213	12.971	2.901	224	12.954	3.128	241
Kırıkkale	9.407	2.318	246	17.015	3.854	227	15.196	3.893	256	7.962	1.974	249	7.392	2.428	328
Muş	15.422	2.790	181	14.353	2.619	182	12.677	2.385	188	8.138	1.692	208	7.777	1.712	220
Kütahya	9.597	1.379	144	9.331	1.457	156	9.195	1.636	178	8.598	1.560	181	9.545	2.129	223
Yozgat	15.101	2.032	135	13.414	2.036	152	12.711	1.887	148	10.399	1.507	145	12.759	2.281	179

Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

İller	2016			2017			2018			2019			2020		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Diyarbakır	11.340	1.735	158	11.430	1.953	171	9.828	1.704	173	8.041	1.399	174	5.683	1.154	203
Kocaeli	4.455	967	217	7.910	2.113	267	4.868	1.262	259	5.248	1.385	264	8.354	2.342	280
Gaziantep	1.210	384	317	5.875	1.583	269	2.596	905	349	3.824	1.296	339	6.843	2.314	338
Hatay	6.929	1.851	267	2.055	481	234	2.033	505	248	3.466	827	239	2.920	640	219
Antalya	1.723	289	168	2.352	382	162	2.393	439	183	2.756	694	252	4.083	1.039	254
Muğla	4.549	1.572	346	2.765	925	335	0	0	0	1.580	632	400	3.234	1.303	403
Uşak	6.237	831	133	5.465	741	136	4.504	588	131	3.798	501	132	3.914	554	142
Bitlis	4.608	1.368	297	4.320	1.190	275	4.095	1.231	301	1.941	437	225	410	86	210
Yalova	852	115	135	2.978	460	154	2.797	420	150	2.656	409	154	1.906	409	215
Denizli	0	0	0	1.000	330	330	153	46	301	1.195	358	300	1.689	525	311
Bartın	3.450	343	99	3.056	313	102	2.781	292	105	2.372	249	105	2.023	227	112
Adıyaman	1.620	231	143	1.210	250	207	1.511	287	190	1.291	233	180	1.638	233	142
Çankırı	94	11	117	797	86	108	773	85	110	1.493	209	140	1.488	222	149
Niğde	0	0	0	0	0	0	764	76	99	1.203	180	150	0	0	0
Erzurum	575	180	313	669	189	283	609	196	322	524	168	321	450	145	322
Nevşehir	1.215	245	202	1.850	317	171	1.115	195	175	618	147	238	2.694	498	185
Sivas	3.517	310	88	1.136	100	88	336	40	119	632	141	223	2.394	467	195
Manisa	820	162	198	340	52	153	353	62	176	665	131	197	711	140	197
Aydın	1.125	290	258	800	207	259	363	110	303	336	102	304	7.313	2.387	326
Burdur	1.389	218	157	1.296	201	155	791	137	173	338	74	219	644	157	247
Zonguldak	284	39	137	283	42	148	293	44	150	274	50	182	281	56	199
Kayseri	108	20	185	0	0	0	0	0	0	85	38	447	0	0	
Erzincan	148	24	162	140	20	143	109	23	211	77	15	195	117	24	205
Iğdır	0	0	0	0	0	0	55	7	127	60	8	133	0	0	0
Isparta	38	4	105	34	4	118	31	3	97	27	3	111	26	4	154
Van	0	0	0	700	136	194	109	24	220	0	0	0	0	0	0
Genel Toplam	6.167.800	1.500.000	-	6.813.976	1.800.000	-	6.489.344	1.800.000	-	6.759.834	1.950.000	-	6.508.696	1.900.000	-

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 07.09.2021)

Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği, soya ve ürünlerinin GTİP kodları

Ayçiçeği Tohumu	
120600910019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (gri; beyaz çizgili; kabuklu)
120600990019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (diğer şekillerde)
120890000011	Ayçiçeği unu ve kaba unu
Ayçiçek Ham Yağ	
151211100000	Ayçiçeği tohumu veya aspir yağları, fraksiyonları (ham); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151211910000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham); diğer amaçlarla kullanılanlar
Ayçiçek Rafine Yağı	
151219100000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham olmayan); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151219900011	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları; (ham olmayan); diğer amaçlarla kullanılanlar
151620910016	Ayçiçeği tohumu yağı (ambalajlı, ≤ 1 kg)
151620950014	Ayçiçeği tohumu yağı (teknik ve sınai amaçla kullanılan, ambalajlı>1 kg)
151620960014	Ayçiçeği tohumu yağı (diğer amaçlı, serbest yağ asitleri<%50, ambalajlı>1 kg)
Ayçiçek Küspesi	
230630000000	Ayçiçeği tohumu yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar

KAYNAKLAR

TOB (Tarım ve Orman Bakanlığı), 2021. <http://www.tarimorman.gov.tr>(Erişim tarihi: 23.09.2021)

TÜİK, 2021. www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 07/09/2021, 23/09/2021)

USDA, 2021. www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi:14.09.2021, 23.09.2021)